

**MUZIKOS DALYKO PAGRINDINIAM UGDYMIUI
METODINĖS REKOMENDACIJOS**

Parengė:

**Žydrė Jautakytė,
Auksė Laureckienė
Rasa Malikėnienė**

Siūlymus teikė:

Laima Rutkauskienė

Turinys

1. Metodinių rekomendacijų paskirtis	4
1.1. Kas pasikeitė 2008 m. patvirtintoje Muzikos bendrojoje programoje?	4
1.2. Muzikos dalyko veiklos sritys ir jų tikslai	6
1.3. Muzikos dalyko turinio apimtis	9
2. Muzikinės kompetencijos apibrėžimas. Kaip muzikinė veikla prisideda ugdant bendrąsias kompetencijas.....	14
3. Muzikinio ugdymo organizavimas	17
3.1. Planavimas.....	17
3.1.1. Kaip planuoti pagal atnaujintą muzikos programą?	17
3.2. Ilgalaikis planavimas	18
3.2.1. Muzikos ilgalaikio plano pavyzdys su komentarais	19
3.2.2. Trumpalaikis (pamokų ciklo) planavimas	26
3.2.3. Muzikos ugdymo turinio integravimo galimybės.....	32
3.2.4. Meninio ugdymo dalykų integravimas	36
3.3. Muzikos pamokų scenarijų pavyzdžiai.....	37
Gebėjimai	45
Žinios ir supratimas	45
Veiklos sritis: Muzikinė raiška.....	45
Integracinės sąsajos ir turima patirtis	48
3.4. Aktyvieji muzikos klausymosi metodai, jų taikymo galimybės bendrojo lavinimo mokyklose muzikinio ugdymo procese	49
3.5. Informacinės komunikacinės technologijos muzikiniame ugdyme	51
3.5.1. Kompiuterinė įranga muzikos kabinete.....	52

4. Vertinimas	53
4.1. Diagnostinės užduoties 5-6- klasėms pavyzdys. Muzikos klausymasis ir partitūros analizė.....	54
5. PAPILDOMI ŠALTINIAI:	60

1. Metodinių rekomendacijų paskirtis

Muzikos dalyko paskirtis pagrindinėje mokykloje – plėtoti mokinių muzikinę kompetenciją, prisidėti ugdant kultūrinę ir kitas bendrąsias kompetencijas. Kokybiškai organizuotas muzikinis ugdymas gali daryti žymų poveikį mokinių emocinei, etinei, psichofizinei raidai, estetinio skonio ugdymui. Muzikos bendrosios programos atnaujinimas remiasi šiuolaikinės edukologijos atradimais ir orientuoja muzikinę ugdymą atitinkama linkme.

Metodinės rekomendacijos skirtos pagrindinės mokyklos muzikos mokytojams. Šiose rekomendacijose pristatomi esminiai atnaujintos Muzikos bendrosios programos pagrindiniam ugdymui pasikeitimai palyginus su 2003 m. patvirtinta Muzikos bendrąja programa ir išsilavinimo standartais. Metodinėse rekomendacijose pateikiami paaiškinimai muzikos mokytojams, kaip dirbti pagal atnaujintą Muzikos bendrąją programą, įdėta ugdymo turinio ir proceso planavimo, aktyvaus mokymosi metodų taikymo, vertinimo pavyzdžių.

1.1. Kas pasikeitė 2008 m. patvirtintoje Muzikos bendrojoje programoje?

Atnaujinant Muzikos bendrosios programos pagrindiniam ugdymui turinį ir metodikos kryptį atsižvelgta į šiuolaikinio pasaulio iššūkius, remtasi pedagogikos, psichologijos bei meninio ugdymo srityse atliktų tyrimų rezultatais. Programos struktūra yra bendra visų dalykų bendrosioms programoms. Programos veiklos sritys suderintos su kitų meninio ugdymo dalykų (dailės, šokio, teatro) veiklos sritimis.

Programa orientuoja mokytoją atsižvelgti į vaiko individualumą, interesus, jų gyvenimo kontekstą parinkti tinkamas veiklas ir užduotis, padėti kiekvienam patirti muzikavimo džiaugsmą, skatinama mokymosi turinį formuoti taip, kad jis taptų kiekvienam prasmingu ir vertingu.

Atnaujinta muzikos bendroji programa papildyta ugdymo gairėmis mokytojui, kuriose bendrais bruožais aprašoma aktyvi mokinio ir mokytojo sąveika siekiant numatytų rezultatų. Taip pat trimis lygiais – patenkinamu, pagrindiniu ir aukštesniu – pateikiami mokinių pasiekimų vertinimo rodikliai, nuo aštuntos klasės apibrėžtas turinio apimtys minimumas. 2008 m. Muzikos bendroji programa pritaikyta kūrybiškam mokytojo darbo planavimui ir mokinių pasiekimų vertinimui. Palyginus 2003 m. ir 2008 m. patvirtintas Muzikos bendrąsias programas išryškėja kai kurie struktūriniai skirtumai (1 lentelė).

2003 m. Muzikos bendroji programa. Veiklos sritys		2008 m. Muzikos bendroji programa. Veiklos sritys
Muzikavimas	→	Muzikinė raiška (dainavimo, grojimo, kūrybos, pasirodymo gebėjimai)
Muzikos kūrimas, improvizavimas, aranžavimas, komponavimas	→	
Muzikos kalbos suvokimas ir praktika	→	Muzikos klausymasis, apibūdinimas ir vertinimas
Klausomos bei atliekamos muzikos apibūdinimas ir vertinimas	→	
Muzikinė raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje	→	Muzika socialinėje kultūrinėje aplinkoje

1 lentelė. 2003 m. ir 2008 m. Muzikos bendrųjų programų veiklos sričių pokyčiai

2008 m. Muzikos bendrąją programą sudaro trys veiklos sritys: Muzikinė raiška, Muzikos klausymasis, apibūdinimas ir vertinimas, Muzika socialinėje kultūrinėje aplinkoje. 1 lentelėje matyti, kad 2008 m. programoje muzikos kalbos suvokimas ir praktika yra integruota į kitas veiklos sritis. Taip yra todėl, kad muzikos kalba yra priemonė, padedanti mokiniams mokytis dainuoti, groti, kurti, suprasti ir vertinti muziką. Taigi, mokiniai įsisavina tik tiek muzikos kalbos žinių, kiek sutinkama parinktame atlikimo ar klausymosi repertuare. Reikalingas muzikos kalbos žinių kiekis aprašomas muzikos programos skyriuje „Turinio apimtis“. Muzikinė raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje 2008 m. Programoje pavadinta Pasirodymu ir įtraukta į muzikinės raiškos sritį kaip natūraliai

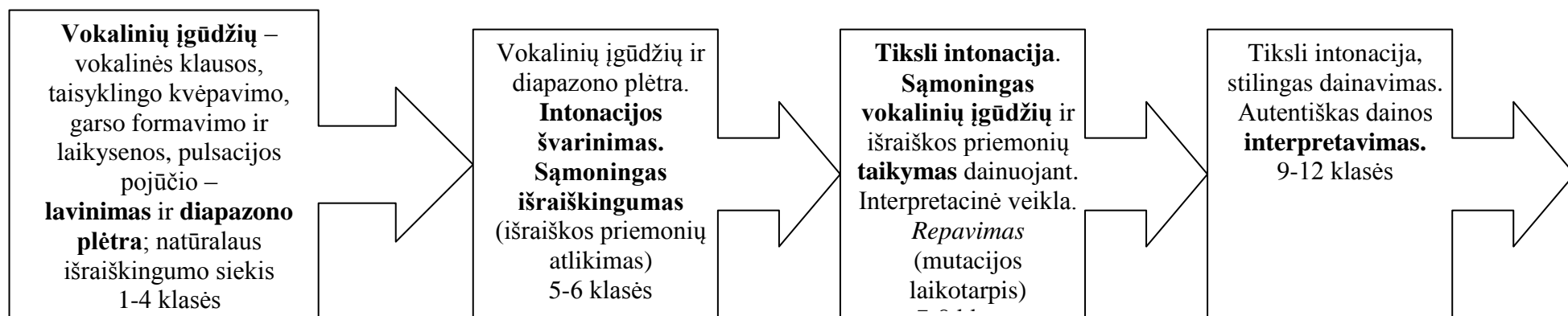
išplaukianti, baigiamoji šios veiklos fazė. 2008 m. programoje atsiranda nauja veiklos sritis, pavadinta Muzika socialinėje kultūrinėje aplinkoje. Šios veiklos srities tikslas – atkreipti mokinių dėmesį į muzikos, kaip socialinio reiškimo poveikį visuomenei ir kultūrai, jam pačiam. Manome, kad pagrindinis šios srities mokinių veiklos įgyvendinimo būdas galėtų būti ilgalaikiai tiriamieji darbai, integruoti projektai, kuriuose atsiskleistų mokinių interesai, nuostatos ir santykiai su įvairiais muzikiniais reiškiniais; taip pat čia išryškintamas ir savistabos (arba refleksijos) elementas, būtinas norint tobulėti muzikos ir bet kurioje kitoje gyvenimo srityje. Ši veiklos sritis išveda programą už siaurų muzikos dalyko ribų ir sąlygoja bendrųjų kompetencijų ugdymą.

Atnaujintoje muzikos programoje didelis dėmesys skiriamas mokinio nuostatų ugdymui, todėl nuostatos tiesiogiai siejamos su veiklos sritimis, nes būtent įvairiose muzikinėse veiklose, padedant mokytojui, formuojasi mokinių elgesio modeliai, nuostatos į analizuojamą ar atliekamą repertuarą, kuriasi asmeninis santykis su muzikiniais reiškiniais. Nuostatų ugdymas yra bene svarbiausias uždavinys ugdymo procese – jei mokinys įgyja teigiamų nuostatų į muzikinę veiklą, jei jis demonstruoja tai tinkamu elgesiu, galima tikėtis, kad jis motyvuotai sieks plėsti ir tobulinti savo muzikinę patirtį savarankiškai, gerbs muzikos kūrinius ir įvairiausias muzikinius reiškinis. Mokinių vertybinės nuostatos ugdomos parenkant prasmingą, kokybišką dainavimo, muzikos klausymosi kūrinius, analizuojant poetinį tekstą, stilistinės epochos estetinius idealus.

1.2. Muzikos dalyko veiklos sritys ir jų tikslai

2008 metų Muzikos bendroji programa apima tris veiklos sritis. Kiekvienoje veiklos srityje apibrėžti vienas ar keli gebėjimai, kurių plėtotė numatyta remiantis mokinių fizinėmis ir psichologinėmis amžiaus tarpsnio ypatybėmis, laikomasi to paties principo kaip ir 2003 m. programoje – muzikinis ugdymas vyksta spiralės principu, esminiai muzikiniai gebėjimai plėtojami vis sudėtingesniu turiniu, vis platesniame kontekste. Programoje apibrėžiamos būtiniausios konkrečiam gebėjimui įgyti reikalingos žinios. Kadangi muzikos žinios dažniausiai yra procedūrinės, tad galima teigti, kad pagrindinį gebėjimą (pvz., dainuoti) sudaro keli smulkesni gebėjimai arba procedūrinės žinios (pvz., taisyklingai kvėpuoti, formuoti garsą, atsiminti muzikinį ir žodinį tekstą ir pan.). Jei pastebime, kad mokinys dainuodamas netaisyklingai kvėpuoja, prašome jo paaiškinti ir pademonstruoti taisyklingo kvėpavimo ypatumus. Kiekvienoje veiklos srityje išskiriamas ir atskiras mokymosi mokytis gebėjimas, kadangi iš visų bendrųjų kompetencijų ši yra bene svarbiausia žmogui, gyvenančiam informacija perpildytam ir nuolat kintančiame pasaulyje.

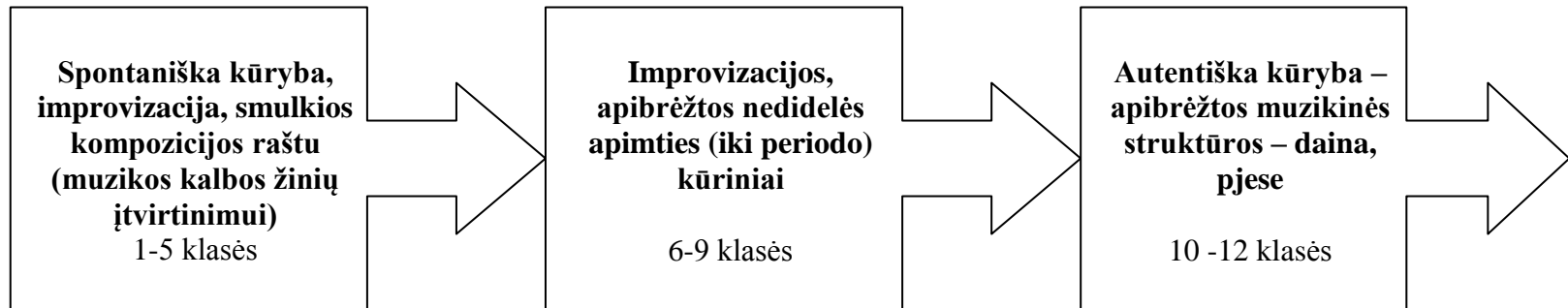
Atnaujintoje muzikos programoje dainavimui prilyginamas teksto skandavimas arba *repavimas*. Ši veikla turėtų kompensuoti dainavimą tiems mokiniams, kurių vokalinė klausos nepakankamai išlavinta, taip pat ir mutacijos periodu. Vertinant *repavimo* kokybę reiktų atsižvelgti į teksto (kurį mokinys turėtų sukurti pats) prasmingumą (socialinių skaudulių, asmeninių įspūdžių, įvairių socialinių situacijų analizė) ir skandavimo ritmiškumą. Pamokų metu mutuojuantiems ar neišlavintą vokalinę klausą turintiems mokiniams galima pasiūlyti kurti *repo* tekstus ar skanduotes (mokytojas (-a) turėtų jiems patarti ir padėti), vėliau juos atlikti. Tai galėtų būti vienu iš užduočių individualizavimo būdų. Atnaujintose programose didelis dėmesys skiriamas ugdymo turinio diferencijavimui ir individualizavimui: 7-8 ir 9-10 klasių centruose apibrėžtas turinio minimumas, vertinimo kriterijai pateikiami trimis lygmenimis, ugdymo gairėse aprašomi kai kurie individualizavimo metodai.

1 pav. Dainavimo gebėjimų ugdymo perspektyva

Labai svarbu muzikos pamokose ugdyti kūrybinius mokinių gebėjimus. Kūryba yra vienas iš inovatyviausių mokymosi būdų, atliepanti postmodernios visuomenės iššūkius – tai XXI amžiaus mokymosi metodas. Pradiniame etape mokiniai kuria spontaniškas, improvizacinio pobūdžio muzikines struktūras pagal duotą ar pasirinktą temą, intuityviai užčiuopdami ir išreiškdami struktūrinius formos elementus. Svarbu, kad mokiniai būtų skatinami pasirinkti ne tik tradicines raiškos priemones, bet ieškoti naujų, originalių, netikėtų sprendimų. Šiame etape kūrybinė veikla tarnauja garsinės medžiagos, jos savybių tyrinėjimui. Vyresnėse klasėse (6-10 kl.) kūrybinė veikla labiau orientuojama į rezultatą, atitinkantį mokytojo aiškiai apibrėžtus kriterijus. Pagrindinėje mokykloje efektyviau kūrybinę

veiklą organizuoti padėtų informacinės komunikacinės technologijos (klaseje pakaktų turėti 4-6 kompiuterius, muzikos komponavimui skirtą programą). Kūrybinės užduotys taip pat yra patogus, produktyvus ir motyvuojantis būdas įvertinti, kaip mokiniai suprato muzikos rašto ir išraiškos elementus.

2 pav. Kūrybos gebėjimų ugdymo perspektyva

Ruošiant kūrybos užduotis svarbus užduoties tikslas – jei užduotis skirta muzikos kalbos priemonėms įsisavinti, mokyti jas suprasti ir taikyti (siejama su muzikos rašto mokymusi) – būtina mokiniams pateikti aiškius reikalavimus, kokias priemones jie kompozicijoje turi panaudoti. Jei užduotis siejama su muzikos kūrinio forma – mokiniai turi atskleisti schemą – formuluojami atitinkami reikalavimai ir tikslus kompozicijos fiksavimas natomis nėra svarbus. Užduočių kūrybai sėkmė – tiksliai ir aiškiai suformuluoti reikalavimai. Retas mokinys galės atlikti, pavyzdžiui, tokią užduotį: „Pavaizduok pūgą“. Tokia formuluotė tiktų pradinės mokyklos mokiniams, bet ją turėtų lydėti aptarimas, mokinių asociacijų sužadinimas ir kartu su mokytoju atlikta improvizacija.

Mokantis klausytis, apibūdinti ir vertinti muziką svarbu, kad mokiniai, klausydamiesi kuo įvairesnių kūrinių, susidarytų intonacinį žodyną ar „akustinius šablonus“, kurių pagalba galėtų orientuotis ir identifikuoti už mokyklos ribų girdimus muzikos kūrinius, gebėtų susieti juos su stilistine epocha ar kryptimi, kultūra ar regionu. Taip pat mokiniai turėtų išmokti išgirsti ir taisyklingai įvardyti kūrinys pavartotas muzikos išraiškos priemones, susieti jas su muzikos nuotaika, charakteriu, programiniu turiniu. Klausydamiesi įvairios kokybės muzikos, ją analizuodami, mokiniai ugdomi skonį ir mokosi vertinti muziką, įvardyti kokybinius muzikos požymius.

Vertinimo skyriuje pateikiami mokinių veiklos vertinimo kriterijai, t. y. trimis lygiais detalizuotas mokinių pasiekimų aprašas – kaip reiškiasi mokinių muzikinė kompetencija minimaliu, pagrindiniu ir aukštesniu lygiais. Šio skyriaus medžiaga padės mokytojui įvertinti mokinių pasiekimus koncerto pabaigoje

ir numatyti tolimesnius mokymosi uždavinius skirtingo pasirengimo mokiniams, taip pat pateikti kriterijai gali būti naudojami ir tarpiniam pasiekimų diagnozavimui, pakoregavus juos atsižvelgiant į savo darbo ypatumus ir įsisavinto turinio kiekį. Šiame skyriuje pateikta medžiaga padės mokytojui diferencijuoti ir individualizuoti ugdymo turinį, kurti atitinkamo lygio užduotis. Vertinimo skyriuje kriterijai formuluojami pagal veiklos sritis, juose integruota nuostatų, gebėjimų bei žinių ir supratimo raiška.

1.3. Muzikos dalyko turinio apimtis

Kiekvienam ugdymo koncentrai programoje apibrėžiama turinio apimtis. Turinys skirstomas į dvi sritis: Repertuaro parinkimo gairės ir Muzikos kalba. Kiekvienoje ugdymo pakopoje išskiriama turinio formavimo ašis, arba koncentro tikslas. Esminės turinio formavimo nuostatos yra šios: repertuaro kiekybė priklauso nuo konkrečios klasės, kiekvieno mokinio pajėgumų ir galimybių; parinkti keletą nesudėtingų kūrinų muzikavimui, iliustruojančių muzikos kalbos mokymosi turinį. Žemiau pateikiama lentelė, kurioje matyti, kaip auga muzikos turinio apimtis pagrindinėje mokykloje ir kokiuose kontekstuose turinys turėtų būti pateikiamas (2 lentelė).

Muzikos mokytojams aktuali repertuaro ir vadovėlių problema. Ją spręsti mokytojai galėtų pasirengdami repertuaro sąsiuvinius: iš įvairių vadovėlių, papildomų šaltinių nusikopijuoti tinkamų dainų, kūrinų grojimui, p[asirenkant tam tikrą sistemą, pavyzdžiui, Sutartinės, kanonai, nesudėtingos dainos grojimui ir solfedžiavimui, teminės dainos ir pan. Šiais sąsiuviniais galima būtų naudotis pagal poreikį skirtingose klasėse. Mokytojams darbą palengvintų Multimedia projektorius – į kompiuterį perkeltas (nuskanuotas) partitūras mokytojas galėtų demonstruoti ekrane, mokiniams jų nereiktų nusirašinėti ar kopijuotis. Šis sąsiuvinis galėtų būti nuolat pildomas, dalinamasi su kitais mokytojais.

Turinio sritys	Koncentras		
	5-6 klasė	7-8 klasė	9-10 klasė
Turinio formavimo pagrindas	Muzikos įvairovės suvokimas ir sąvokų įvaldymas.	Populiariosios muzikos fenomenas, populiariosios ir akademinės muzikos sąsajų paieška	Stilius: stilistinė epocha, stilistinė kryptis, individualus stilius.

1. Atliekamo ir klausomo repertuaro parinkimo gairės

Repertuaro kiekybė priklauso nuo konkrečios klasės, kiekvieno mokinio pajėgumo ir galimybių.

Dainavimas	A–d2 apimties įvairių nuotaikų autorinės ir liaudies dainos, žaidimai, sutartinės, kanonai. Parenkamos antrą balsą turinčios <i>ostinato</i> pobūdžio dvibalsės dainos, mažai disonansų turinčios sutartinės. Repertuare turėtų būti dainų, iliustruojančių šiame ugdymo centre išmokstamus muzikos kalbos elementus.	Mokytojas parenka dainuoti kuo įvairesnių populiarių ir akademinų stilistinių kryptų ir liaudies dainų. Mokiniai skatinami surasti ir siūlyti padainuoti su klase jiems patinkančių dainų.	Dainuoti parenkamos įvairios stilistikos autorinės dainos, etnografinių Lietuvos regionų liaudies dainos, įvairių faktūrų dainos (kanonai, sutartinės, kupetinės homofoninės dainos ir kt.).
Grojimas	Pagrojamos visos nedidelės apimties dainos iš dainavimo repertuaro. Vienas du sudėtingesni autoriniai kūriniai išmokstami mintinai. Nuolat grojami nesudėtingi (pagrindinių harmonijos funkcijų) daugiabalsiai (3–4 balsų) kūrinėliai, pvz., T–D–T, T–S–D–T junginiai ir dainelių akompanimentai (daugiausia ritminiai). Repertuare turėtų būti kūrinėlių, iliustruojančių šiame centre išmokstamus muzikos kalbos elementus.	Groti parenkami įvairaus sudėtingumo (atsižvelgiant į klasės pajėgumą) melodinių ir perkusinių instrumentų kūriniai. Per dvejus metus pagrojama keli kūriniai solo su akompanimentu. Į grojimo repertuarą įtraukiama ir pačių mokinių sukurtų kūrinų.	Mokytojo parengtos kelios aranžuotės dainuoti pritariant instrumentams. Du trys sudėtingesni autoriniai kūriniai melodiniam instrumentui. Aranžuotės perkusinių instrumentų ansambliams. Mokiniai skatinami atlikti savo sukurtus kūrinius.

<p>Muzikos klausymasis</p>	<p>Muzikos klausymuisi parenkamas repertuaras, iliustruojantis ir padedantis suvokti įvairių stilių ir žanrų kūrinius (pvz., įvairūs šokiai, dainos, maršai, pjesės, stambesni įvairių stilistinių laikotarpių kūriniai, įvairių kultūrų muzikos pavyzdžiai) ir tinkamai vartoti atitinkamas muzikos kalbos sąvokas. Tų pačių muzikos kūrinių pravartu klausytis keletą kartų, keliant skirtingas užduotis.</p>	<p>Klausomasi muzikos kalbos skirtybes ir įvairovę iliustruojančių įvairių kultūrų ir įvairios stilistikos kūrinių. Gilinamasi į bruožus, skiriančius vienos kultūros ar stiliaus kūrinius nuo kitų.</p>	<p>Vakarų muzikos istorijos ir lietuviškosios muzikos studijavimas. Šiuolaikinės (XX–XXI a.) stilistinės kryptys. Kūriniai modeliai, iliustruojantys stilistinę kryptį (pvz., klasicizmą – J. Haydno kvartetai ar simfonijos arba kiti kūriniai, tiksliai iliustruojantys stilistines klasicizmo ypatybes; sutartinės, kaip Aukštaitijos regionui būdinga dainų rūšis, ir pan.). Kūriniai, geriausiai atskleidžiantys individualų kompozitoriaus stilių (pvz., W. A. Mozarto simfonijos Nr. 40 pirmoji dalis, „Mažoji nakties muzika“ ir pan., L. van Beethoveno Penktosios simfonijos pirmoji ir ketvirtoji dalis ir Devintosios simfonijos finalas, Patetinės sonatos pirmoji dalis; M. K. Čiurlionio simfoninė poema „Miške“, fortepijoniniai preliudai; B. Kutavičiaus „Paskutinės pagonių apeigos“; „Pink Floyd“ grupės „Dar viena plyta sienoje“ („Another Brick in the Wall“) iš albumo „Siena“ („The Wall“) ir pan.).</p>
-----------------------------------	---	--	---

2. Muzikos kalba

<p>Ritmika. <i>Garso trukmių santykio ir pulsacijos pojūčio ugdymas.</i></p>	<p>Klausydamiesi muzikos, mokiniai mokosi pajusti jos pulsą, parodyti jį beldžiant, plojant ar judant. Atliekami įvairūs daugiabalsiai ritminiai (pvz., trečias balsas <i>ostinato</i> sudėtingesnis antras balsas ir judrus pirmas balsas) pratimai. Atliekami koordinaciją lavinantys kūno ritmikų pratimai.</p>	<p>Nuolat atliekamos koordinaciją lavinančios ritmikų užduotys, kūno ritmikų pratimai; įtvirtinami ir sudėtingiau konstruojami ritmo dariniai, išmokti žemesnėse klasėse.</p>	<p>Kartojama ir įtvirtinama žemesnėse klasėse įgyta patirtis. Kuriami ir užrašomi kūno ritmikų pratimai arba žinomos dainos ritmas užrašomas kūno ritmikų partitūra.</p>
<p>Melika. <i>Garso aukščio skirtumų ir melodikos pojūčio ugdymas.</i></p>	<p>Mokiniai mokosi nustatyti ir iliustruoti atliekamos melodijos judėjimo kryptį. Solfedžiuojamos įvairios slinktytės. Išsiaiškinama mažorinės ir minorinės derinių struktūra ir laipsniai, alteracijos ženklai. Aiškinamasi melodijų tipai (vokalinio ir instrumentinio tipo melodijos).</p>	<p>Analizuojami gamos (garsaeilio) sudarymo principai, pagrindinio tono paskirtis. Išsiaiškinama pagrindinės harmoninės funkcijos (T–S–D–T), akompanavimo melodijai principai. Mokytojo pateiktai frazei klausimui mokiniai improvizuoja frazę atsakymą.</p>	<p>Kartojama ir įtvirtinama žemesnėse klasėse įgyta patirtis. Aiškinamasi atonalumo principas.</p>
<p>Išraiškos elementai</p>	<p>Pakartojamos, papildomos ir įtvirtinamos <i>dinamikos, tempo, artikuliacijos, instrumentuotės, harmonijos (klasikinė, šiuolaikinė, džiaz) sąvokos.</i></p>	<p>Taisyklingai vartoja sąvokas kūrinio tempui, dinamikai, harmonijai, faktūrai apibūdinti, atpažįsta natose ir atlieka kūrinį pagal nurodytus tempo, artikuliacijos ir dinamikos ženklus.</p>	<p>Kartojama ir įtvirtinama žemesnėse klasėse įgyta patirtis, siekiama tiksliai vartoti sąvokas.</p>
<p>Formos</p>	<p>Dramaturginiai kūrinio procesai: pradžia, vystymas ir pabaiga, įtampa ir atoslūgis.</p>	<p>Džiaz kompozicijos forma (bliuzo kvadratas, solinių instrumentų</p>	<p>Analizuojamos būdingiausios stilistinei kryptčiai tikslios (pvz., klasicizmas – sonatos</p>

	Periodo, paprastosios ir sudėtinės dviejų, trijų dalių, variacijos, rondo, kupletinė, kanono, fugos formos. Aiškinantis formos sudarymo principus pravartu atlikti kūrybinių užduočių, improvizuoti pagal nurodytą formą.	improvizacijos). Kontrasto ir pasikartojimo principai.	forma ir pan.) ir neapibrėžtos (pvz., minimalizmas – T.Riley „In C“ ir pan.) kūrybinių formos, serializmo principas.
Stiliai ir žanrai	Išsiaiškinamos ir kalbant apie muziką vartojamos <i>stiliaus (istoriniai stiliai, stilistinės kryptys, populiarieji stiliai)</i> sąvokos. Analizuojama dainų rūšys, šokiai, maršas – būdingi bruožai, paskirtis; koncertiniai ir sceniniai žanrai: simfonija, koncertas, opera, baletas ir kt.	Pjesė, bliuzas, svingas, roko opera, miuziklas. Stilistinės džiaz, populiariosios muzikos kryptys.	Stilistinės epochos. Vakarų muzikos istorijos epochos. Šiuolaikinės muzikos stilistinės kryptys: spektrinė muzika, minimalizmas, serializmas, aleatorika; ekspresionizmas, impresionizmas, romantizmas, klasicizmas, barokas, viduramžiai. Lietuvos muzikos raida Vakarų muzikos istorijos kontekste.
Muzikos instrumentai	Etniniai instrumentai (pagrindiniai Lietuvos etniniai instrumentai – kanklės, lamzdelis, skudučiai, armonika ir kt.); būdingiausi kitų analizuojamų muzikinių kultūrų instrumentai (pvz., afrikietiški būgnai, Indijos sitaras, tabla, tambūras, Kinijos gongai, Tibeto trimitai, liutnios, būgnai; Indonezijos gamelano ansamblis ir kt.).	Elektroniniai muzikos instrumentai.	Kartojimas: muzikos rūšys, žanrai, formos, atlikėjų kolektyvų, balsų rūšys.
Atlikėjų	Orkestrų rūšys, instrumentiniai ir vokaliniai	Populiariosios muzikos ansamblių rūšys.	

sudėtis	ansambliai, chorų rūšys.	Džiazo orkestrų rūšys.
---------	-----------------------------	------------------------

2 lentelė. Muzikos turinio apimčių augimas pagrindinėje mokykloje

2. Muzikinės kompetencijos apibrėžimas. Kaip muzikinė veikla prisideda ugdant bendrąsias kompetencijas

Muzikos bendroji programa nukreipta į mokinių muzikinės kompetencijos ir bendrųjų kompetencijų (mokėjimo mokytis, komunikavimo, informacinės, kultūrinės ir kt.) ugdymą. **Muzikinė kompetencija** suprantama kaip įsisavintų muzikos kalbos žinių, įgūdžių ir gebėjimų klausytis, kurti ir atlikti muziką bei vertybinių nuostatų visuma. Tikimasi, kad baigę pagrindinę mokyklą mokiniai demonstruos pagarbą muzikiniam palikimui, teigiamas nuostatas į patinkančias muzikines veiklas, bus dėmesingi Lietuvos muzikinėms tradicijoms, tolerantiški kitų kultūrų muzikai. Mokiniai gebės:

- iš klausos skirti ir įvardyti skirtingos stilistikos, žanrų, tradicijų būdingus bruožus, žinos keletą žymiausių Lietuvos ir pasaulio muzikos kūrėjų bei jų kūrinių;
- analizuoti ir vertinti muzikos kūrinius remiantis socialiniu kultūriniu kontekstu;
- atskleidžiant asmeninį požiūrį, išsakyti savo nuomonę apie muzikinius reiškinius;
- dainuoti iš atminties ir iš natų įvairaus sudėtingumo, stilistikos dainas, groti melodiniu ir perkusiniaisiais instrumentais;
- improvizuoti ir kurti pasirinktos apimties kompozicijas, tikslingai ir taisyklingai taikant įgytas muzikos kalbos žinias.

Kompleksinė muzikinių veiklų prigimtis svariai prisideda prie **bendrųjų mokinių kompetencijų** ugdymo. Klausantis muzikos vystosi klausymosi, žodinio teksto supratimo gebėjimai; žodžiu išreiškiant muzikinius išgyvenimus, analizuojant ir mokantis dainos tekstą lavinami kalbėjimo, teksto supratimo gebėjimai, teksto ritmo pojūtis, lavinama atmintis, tyrinėjamos įvairių asmenų ir socialinių grupių vertybinės nuostatos, požiūriai; interpretuojant muzikos kūrinių pasitelkiamos istorinės, geografinės, literatūrinės, etinės ir religinės žinios; kūrybinių darbų pagrindu gali tapti ekologinės, socialinės, darnaus vystymosi ar kitos aktualios temos, kūrybiniams sumanymams realizuoti pasitelkiamos skaitmeninės technologijos; klausantis įvairių kultūrų, skirtingų laikmečių muzikos kūrinių susipažįstama su tautos, Europos ir pasaulio istorija; atliekant vokales ir ritmines pratybas, dainuojant, grojant lavinami taisyklingo kvėpavimo įgūdžiai, laikysena, judesių koordinacija, didinama fizinė ištvermė. Įvairios meninės veiklos sritys lavina erdvinį, loginį – matematinį, verbalinį ir garsinį pasaulio suvokimą, formuoja judėjimo, bendravimo ir savistabos pažintinius įgūdžius.

Atnaujintose Bendrosiose programose pabrėžiama būtinybė kiekvieno dalyko pamokų metu ugdyti mokinio bendrąsias kompetencijas, būtinas jam tolimesniame gyvenime. Žemiau pateikiamoje iliustracijoje parodyta bendriausieji Integruojamųjų ir Muzikos bendrosios programos sąlyčio taškai (3 lentelė). Tačiau be pedagogo indėlio, jo pastangų parinkti tinkamą, probleminį repertuarą ir paskatinti mokinius domėtis aktualiais klausimais, integracijos tikslų bus sunku pasiekti. Ne mažiau svarbu paties mokytojo nuostatos, užsidegimas, domėjimasis muzikiniais įvykiais, pasaulio aktualijomis, naujovėmis. Mokytojas turi rasti laiko pamokoje su mokiniais aptarti ypatingus mokyklos, miesto, Lietuvos ar pasaulio įvykius, korektiškai išsakydamas savo nuomonę padėti mokiniams suprasti šių įvykių priežastis ir pasekmes. Šie įvykiai galėtų tapti mokinių kūrybinių, improvizacijų, kūrybinių projektų temomis.

Eil.Nr.	Integruojamos programos	Galima integracija su muzikos dalyku
1.	<p>Mokėjimas mokytis</p> <p>Pastaba. Mokymosi mokytis gebėjimai užfiksuoti muzikos bendrojoje programoje prie kiekvienos veiklos srities ir pažymėti atskiru numeriu. Vertinimo skyriuje pateikti mokėjimo mokytis kompetencijos vertinimo rodikliai.</p>	<p>Mokiniai aptaria mokymosi strategijas. Rašydami muzikinio renginio analizę ar pristatydami parengtą projektą gali naudoti rašinio formą ar remtis muzikos žurnaluose spausdintais pavyzdžiais. Muzikuojant mokiniai aptaria, kaip jiems pavyko atlikti užduotį, kaip jie mokėsi ir ką reikia padaryti, kad pateiktą variantą patobulinti. Aukštesnių pasiekimų mokiniai yra sunkumų turinčių klasės draugų konsultantai. Dirbdami grupėse mokiniai pasiskirsto darbus, aptaria savo veiklos sėkmes ir nesėkmes. Mokosi surasti juos dominančią informaciją apie vykstančius muzikinius renginius. Žino, kokiais būdais galima įsigyti bilietus į renginį, nuo ko priklauso jų kaina (strategiškai patogesnė vieta ar mecenatų – rėmėjų vietos). Geba iš natų (groja/dainuoja kūrybinių melodijas ar perskaito akordinius natų pritarimus) perskaityti ir atlikti muzikos natų rinkiniuose ar internete pateiktus nesudėtingus vokalinius ar instrumentinius kūrybinius.</p>
2.	Pilietiškumas	<p>Mokiniai aktyviai dalyvauja klasės, mokyklos, miesto ar rajono renginiuose. Skatinamas ne tik koncertinės ar projektinės veiklos pristatymas, bet ir koncertų lankymas, dalyvavimas palaikymo komandoje ir pan. Mokiniai, padedami pedagogų, organizuoja akcijas, minėjimus, diskusijas, pristatymus, viktorinas, konkursus skirtus valstybinėms ar tarptautinėms šventėms paminėti. Kiekvienais metais minimi iškilų Lietuvos ir pasaulio menininkų jubiliejai. Aptariami Lietuvos muzikos atstovų dalyvavimas įvairiuose konkursuose (pvz., „Dainų dainelė“, įvairūs realybės šou, „Eurovizija“), Lietuvos tradiciniai muzikiniai renginiai, pristatomi žymiausi</p>

		Lietuvos kompozitoriai ir atlikėjai.
3.	Ekonomika ir verslumas	Dirbdami grupėse, atlikdami kūrybinius darbus mokiniai įgyja komandinio darbo patirties, mokosi įvertinti savo vaidmenį: paskirstyti darbus komandoje taip, kad visi pagal savo pajėgumą, atliktų kuo geriau jiems skirtą veiklą, o bendras projektas būtų kokybiškas. Mokosi būti atsakingais už bendro darbo rezultata, planuoti savo veiklą, atlikti statistinius skaičiavimus, numatyti galimas grėsmes, kurios neleis muzikinio projekto sėkmingai įvykdyti.
4.	Skaitmeninis raštingumas	Mokiniai kuria kompozicijas naudodami muzikines programas (pvz., „Sound Recorder“ – dažniausiai yra visuose kompiuteriuose su MSWindows operacine sistema, „Music maker“, „Grovy City“ ir kt.), muzikos rašto pažinimas ir užduotys atliekamos naudojant „Sibelius“ ar kitą muzikos užrašymo programą. Pristatymai rengiami naudojant pateikčių rengimo programą. Klausomų ir analizuojamų kūrinių, kritinių straipsnių, mokslinių darbų paieška naudojantis internetu. Muzikos analizės tekstų rengimas laikantis vieningų teksto rinkimo reikalavimų ir kt.
5.	Darnusis vystimasis (gyvenimo įgūdžiai)	Dainuodami, grodami ugdomi fizinę ištvermę. Analizuodami dainų tekstus, kūrinius, aktualiomis, globalinėmis temomis, kurdami skanduotes, dalyvaudami gamtosauginiuose renginiuose įsigilina į ekologijos, gamtosaugos, sveikos gyvensenos problemas. Mokiniai susipažįsta su elgesio įvairiuose kontekstuose normomis.
6.	Kultūrinė kompetencija	Susipažinę su skirtingų tautų, laikmečių papročiais, paaiškina jų skirtumus ir panašumus. Suvokia Lietuvos liaudies ir profesionaliosios muzikos palikimo išskirtinumą. Jaučia atsakingumą už jos išsaugojimą. Paaiškina kitų kultūrų įtaką Lietuvos muzikiniam menui. Aptaria televizijos, radijo, kitų informacijos šaltinių teigiamą ir neigiamą įtaką, jų poveikį visuomenei. Renginių metu pristato klasės, mokyklos, miesto, šalies kultūrinį palikimą.

3 lentelė. Muzikos dalyko programos dermė su integruojamosiomis programomis

3. Muzikinio ugdymo organizavimas

Ugdymo organizavimo sąvoka apima svarbiausius mokytojo darbus – planavimą ir vertinimą. Mokytojas apgalvoja muzikinio ugdymo procesą, organizavimo kryptingumą ir tikslingumą. Tai atspindi jo darbo kokybę – kuo geriau apgalvotas muzikinio ugdymo procesas, tuo geresnių rezultatų pasiekia mokiniai.

3.1. Planavimas

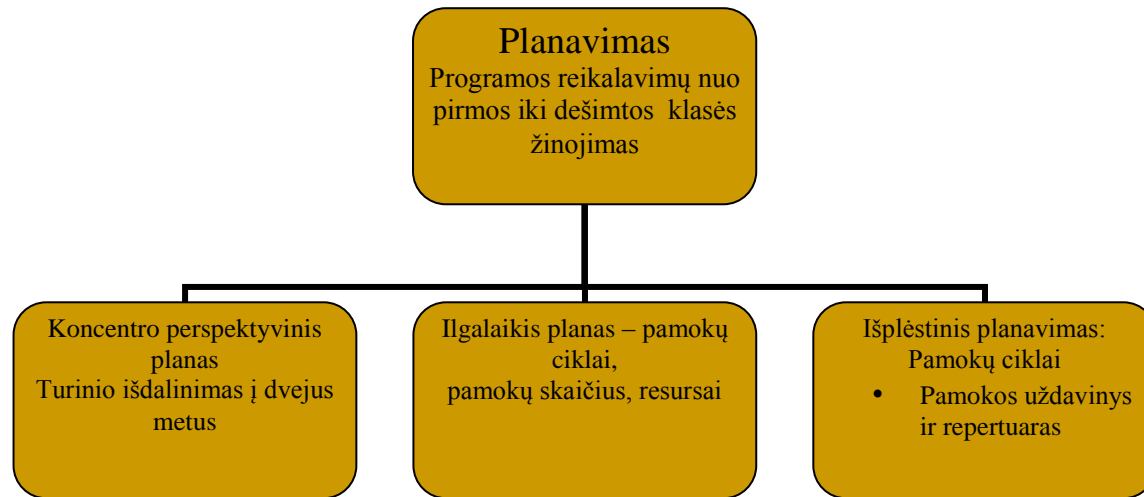
Kryptingas planavimas yra vienas iš esminių ugdymo proceso kokybės užtikrinimo veiksnių. Kadangi mokinių muzikiniai gebėjimai bendrojo lavinimo mokykloje plėtojasi iš lėto ir skirtingai (individualiai), labai svarbu planuoti lanksčiai, atsižvelgiant į konkrečios klasės mokinių pajėgumus ir interesus. Diferencijavimo principas programoje tampa esminiu parenkant muzikavimo – dainavimo ir grojimo – repertuarą, taip pat kūrinis muzikos klausymuisi, užduotis. Kryptingai, atsižvelgiant į klasės pajėgumą suplanavus atlikimo ir suvokimo gebėjimų raidą, konkrečius žingsnius ir tinkamai parinkus muzikavimo ir muzikos klausymosi repertuarą, efektyviai išnaudojant pamokų laiką, galima pasiekti apčiuopiamų ir pamatuojamų rezultatų.

Ugdymas planuojamas siekiant tikslingesnio, kryptingesnio ir efektyvesnio darbo. Labai svarbu numatyti, kokio rezultato sieksime, kokius mokinio gebėjimus ugdysime, ko ir kaip organizuosime mokymosi veiklas, kad pasiektume užsibrėžto rezultato, kaip sužinosime, kad mokiniai daro pažangą. Šiuolaikinėje mokykloje ugdymo planavimo akcentai ryžtingai perkeliama nuo medžiagos, kurią reikia išdėstyti mokiniams, t.y. „indėlio“ planavimo link priemonių, kurias reikia įgyvendinti, norint pasiekti optimalių ugdymo rezultatų esamoje situacijoje, t. y. proceso ir rezultato planavimo.

3.1.1. Kaip planuoti pagal atnaujintą muzikos programą?

- Peržiūrima pirmoji lentelė – gebėjimų augimo perspektyva – kokie galutiniai pagrindinės mokyklos tikslai, ko buvo mokomasi žemesnėse klasėse.
- Peržiūrima antroji lentelė – reikiamas koncentras – kokie dvejų mokslo metų tikslai.
- Peržiūrima turinio apimtis – kokia indėlio apimtis.
- Turinio apimtis dalinama į dvejus metus.
- Parengiamas ilgalaikis planas, kuriame numatomas laikas, skirtinas numatytiems tikslams pasiekti, vertinimo tikslai, būdai ir laikas.
- Planuojami resursai – vadovėlis kritiškai peržiūrimas parengto plano kontekste, numatoma repertuaras.

- Numatoma papildoma medžiaga – koku tikslu, kiek, iš kur, kaip aprūpinsime ja mokinius?
- Apgalvojama pamokų ciklo vertinimo forma ir parengiamos individualizuotos vertinimo užduotys skirtingų gebėjimų mokiniams.
- Apgalvoti, kaip pasinaudoti gabių mokinių potencialu pamokose, numatyti juos motyvuojančias užduotis.

3 pav. Planavimo etapai

3.2. Ilgalaikis planavimas

Planuojant muzikinio ugdymo procesą svarbu nepamiršti, kad mokinių gebėjimai plėtojasi nuolat vis sudėtingesniuose kontekstuose. Todėl mokymosi medžiaga (muzikos kalbos žinios) nuolat kartojama. Labai svarbu planuoti ugdymo procesą sąlyginai užbaigtais ciklais. Kaip kiekvienis mokslo metai taip ir pamokų ciklas turi būti pradami jau turimos mokinių patirties aptarimu ir naujų mokymosi tikslų iškėlimu bei aptarimu. Pamokų ciklas užbaigiamas mokinių pasiekimų diagnostavimu, kurio tikslas išsiaiškinti, ar mokiniai tikrai pasiekė mūsų užsibrėžtų tikslų, suprato ir išmoko suplanuotą mokomąją medžiagą. Jei

didesnė dalis ciklo tikslų neįgyvendino, reikia skirti papildomo laiko spragoms likviduoti. Todėl ilgalaikiame plane, numatant pamokų ciklui skiriamą laiką būtina palikti laisvės pasikeitimams. Plano formą ir struktūrinę dalis turėtų nusimatyti menų mokytojai metodinėse tarybose, grupėse ar būreliuose. Svarbu, kad plano forma padėtų mokytojui geriau dirbti, neapkrautų nereikalingu rašymu. Jis turi būti patogus ir tarnauti darbui (ne įrašams į dienyną). Žemiau pateikiamas ilgalaikio muzikos dalyko plano 7-8 klasių koncentrai iliustracija ir detaliojo plano tam pačiam koncentrai ištrauka.

3.2.1. Muzikos ilgalaikio plano pavyzdys su komentarais

Dalykas: MUZIKA

Klasė (koncentras): 7-8

Mokytojas:

Valandų skaičius metams:

Vertinimas: (mokyklos nustatyta tvarka – 10 balų sistema ar įskaita)

Dirbama pagal: 2008 m. patvirtintą muzikos bendrąją programą pagrindiniam ugdymui

	Veiklos sritys Kompetencija	Nuostatos	Gebėjimai	Žinios ir supratimas
--	--	------------------	------------------	-----------------------------

Bendrosios programos	Dainavimas	Vertinti įgytą muzikavimo patirtį ir siekti ją plėsti, dalytis su kitais.	<p>1.1. Tiksliai intonuojant dainuoti išmoktas vienbalses dainas ir (arba) atlikti ritmines deklamacijas.</p> <p>1.2. Dainos nuotaiką perteikti interpretacinėmis išraiškos priemonėmis.</p> <p>1.3. Mokyti dainuoti taikant įvairias strategijas. Su mokytoju ir mokiniais aptarti savo rezultatus, numatyti tobulinimosi būdus</p>	<p>1.1.1. Apibūdinti savo balso ypatumus ir pasirinkti, kuriuo balsu – aukštu ar žemu – dainuoti, arba pasirinkti instrumentinę partiją, jei balsas pradėjo keistis (mutuoti).</p> <p>1.1.3. Žinoti ir taisyklingai atlikti muzikos kalbos elementus (žr. Turinio apimtis).</p> <p>1.2.1. Pasakyti ir paaiškinti pagrindinių interpretacinių raiškos priemonių paskirtį, emocinį krūvį, tuo remiantis sudaryti interpretacinį dainos planą.</p> <p>1.3.1. Žinoti dainavimo mokymosi strategijas.</p>
	Grojimas	Siekti tobulinti savo muzikavimo gebėjimus, jausti atsakomybę už atliekamų kūrinių skambėjimo tikslumą.	<p>1.4. Iš natų ir mintinai pagroti išmoktų solinių ir ansamblinių kūrinių perkusiniu ar melodiniu instrumentu.</p> <p>1.5. Grojant atsižvelgti į dinamikos, tempo, artikuliacijos niuansus.</p> <p>1.6. Mokyti groti taikant įvairias strategijas. Su mokytoju ir mokiniais aptarti savo rezultatus, numatyti tobulinimosi būdus.</p>	<p>1.4.1. Apibrėžti solinio ir ansamblinio muzikavimo skirtumus.</p> <p>1.4.2. Teisingai vartoti muzikos kalbos elementus (žr. Turinio apimtis).</p> <p>1.5.1. Sudaryti ir tinkamais ženklais užrašyti interpretacinį instrumentinio kūrinio planą.</p> <p>1.5.2. Natų tekste atpažinti ir įvardyti interpretacinius ženklus.</p> <p>1.6.1. Žinoti mokymosi groti strategijas.</p> <p>1.6.2. Tobulinti grojimo įgūdžius mokytojo nurodytais būdais.</p>

	Kūryba	Siekti kūrybos originalumo. Tolerantiškai vertinti kitų kūrybą, išsakyti naudingų pastabų.	1.7. Sukurti aiškios, paprastos struktūros kompoziciją (įprastomis ar netradicinėmis priemonėmis), atlikti ir paaiškinti savo sumanymą. 1.8. Kuriant taikyti įvairias kūrybos strategijas, kontroliuoti kūrybos procesą, kritiškai vertinti savo darbą.	1.7.1. Kūrybai pasirinkti žinomas muzikos kalbos priemonės (žr. Turinio apimtis). 1.7.2. Nusakyti kūrybos proceso etapus (idėjos iškėlimas, apibūdinimas, priemonių parinkimas, užrašymas ir t. t.). 1.7.3. Žinoti ir nusakyti darbo kompiuterių programa etapus. 1.8.1. Žinoti kūrybos strategijas. 1.8.2. Išklausus kitų vertinimus atsirinkti pagrįstus, pagal juos tobulinti kompoziciją.
	Pasirodymas	Ugdytis iniciatyvumą ieškant savo muzikinės raiškos galimybių.	1.9. Rasti galimybių pritaikyti savo muzikinės raiškos patirtį kitose pamokose ar mokyklos renginiuose (pvz., klasės vakarėlyje, mokyklos renginyje, mokyklos radijo stotyje, internete ir kt.). 1.10. Rasti informacijos apie muzikinius renginius, interneto svetaines tinkamas kūrybai skelbti. Suplanuoti savo veiklą rengiantis pasirodymui.	1.9.1. Paaiškinti, kuo siūlomas muzikos kūrinys paįvairintų ir pagražintų pamoką ar renginį. 1.9.2. Išmanyti renginio organizavimo etapus, pasirinkti artimą veiklos barą pagal asmenines ypatybes. 1.10.1. Pateikti mokyklos, klasės renginių tvarkaraštį, interneto svetainių sąrašą. 1.10.2. Sudaryti detalų pasirengimo renginiui planą, numatyti reikiamas priemones.

	<p style="text-align: center;">Muzikos klausymasis apibūdinimas ir vertinimas</p>	<p>Ugdyti skonį ir tolerantiškai vertinti įvairią muziką.</p> <p>Jausti atsakomybę už išsakomą nuomonę ar vertinimą.</p>	<p>2.1. Remiantis sukaupta patirtimi ir socialinių mokslų žiniomis apibūdinti klausomus kūrinius, siejant juos su sukūrimo laikotarpio ypatumais, vieta.</p> <p>2.2. Gretinant kelis kūrinius įvairiais požiūriais (aranžuotės, atlikimo, originalumo ir kt.) įvertinti jų skirtumus, išskirti labiausiai patikusį, pagrįsti nuomonę.</p> <p>2.3. Įvairiais būdais tikrintis muzikos suvokimo kokybę, išsakyti nuomonę taisyklinga kalba, vartojant tiksliai sąvokas.</p>	<p>2.1.1. Išvardyti ir teisingai užrašyti nagrinėtų populiariosios muzikos krypčių pavadinimus, nurodyti laikotarpį.</p> <p>2.1.2. Naudojantis pateiktųjų rengimo programa parengti pasirinktos muzikos stilistinės krypties pristatymą.</p> <p>2.1.3. Išgirsti ir taisyklingai įvardyti muzikos kalbos ir išraiškos priemones (žr. Turinio apimtis).</p> <p>2.2.1. Paaiškinti kūrinio pobūdį ir keliamas emocijas susieti su konkrečių išraiškos priemonių panaudojimu.</p> <p>2.2.2. Išdėstyti pagal patikimą kelis išklaudytus kūrinių fragmentus ir pagrįsti nuomonę vartojant muzikos sąvokas.</p> <p>2.3.1. Žinoti ir paaiškinti reikiamas muzikos sąvokas.</p> <p>2.3.2. Išklaudyti mokytojo ir draugų išsakomas nuomones.</p>
--	--	--	---	---

	Muzika socialinėje kultūrinėje aplinkoje	<p>Suprasti, kad kiekvienai emocinei būsenai ar nuotaikai yra sava muzika.</p>	<p>3.1. Remiantis patirtimi ir kitų sričių žiniomis analizuoti šiuolaikinio muzikinio pasaulio ypatumus, subkultūrų atsiradimą ir ypatumus. Paaiškinti, kaip muzika veikia kasdienybę.</p> <p>3.2. Mokantis muzikos naudotis įvairiais informacijos šaltiniais, informacinėmis komunikacinėmis priemonėmis. Apibūdinti savo išgyvenimus klausant, atliekant ir kuriant muziką.</p>	<p>3.1.1. Remiantis patirtimi nustatyti, kada, kur, kokia muzika tinka.</p> <p>3.1.2. Rasti senųjų epochų ir nūdienos muzikinių tradicijų panašumų.</p> <p>3.1.3. Apibūdinti populiariosios muzikos žvaigždžių bruožus.</p> <p>3.1.4. Žinoti muzikos informacijos šaltinius (Muzikos enciklopedija, Muzikos terminų žodynas, žurnalas Muzikos barai, skyreliai kituose leidiniuose, radijo ir televizijos laidos ir kt.; interneto svetainės).</p> <p>3.2.2. Ieškoti įdomiausių įvairių atlikėjų internetinių svetainių, dalytis informacija.</p> <p>3.2.3. Apmąstyti ir nurodyti mėgstamiausią</p>
--	---	--	--	---

Programoje aprašytą turinį per dvejus mokslo metus mokiniai įsisavina atlikdami atitinkamai suplanuotą veiklą: užduotis, repertuarą, tiriamuosius darbus, pasirodymus ir kt. Muzikos pamokoms būdingas kompleksiskumas, todėl verta susiplanuoti, priklausomai nuo ciklo tikslų, kuri veiklos sritis bus dominuojanti, kuriai teks daugiausia laiko. Veiklos planuojamos atsižvelgiant į Muzikos bendrosios programos reikalavimus. Programa bus padegta tuomet, kai per mokslo metus mokiniai bus užimti visomis veiklos formomis (suplanuotos visos veiklos sritys) kurios skirtos kryptingam gebėjimų ugdymui ir apibrėžtam turiniui įsisavinti.

Eil. nr.	Pamokų ciklai (turinio etapai)	Pamokos. Laiko proporcijos veikloms	Veiklos gairės	Resursai	Integracija	Pastabos
1.	Įvadas	1-2 pamokos	Įsivertina muzikinius gebėjimus, aptariama metų veikla, turinys, vertinimas, bendrosios taisyklės...	Diagnostinės užduotys mokinių pasiekimų lygiui įvertinti. Atmintinė mokiniui.	<i>Integraciją planuoti tikslinga pasitarus su kitų dalykų klasės mokytojais.</i>	<i>Čia įrašomos plano pasikeitimų priežastys ir taisymai</i>
2.	Vokalinė muzika – populiarieji ir akademiniai žanrai bei formos	7-9 Dainavimas – 30 proc. Grojimas – 10 proc. Kūryba – 20 proc. Pasirodymas Klausymasis – 30 proc. Tiriamasis darbas 10 proc.	Pristatomi vokalinės muzikos žanrai, jų būdingi bruožai iliustruojant muzikos pavyzdžiais. Mokiniai mokosi atskirti iš klausos skirtingus žanrus, įvardyti ypatybes. Dainuojamos dainos, mokiniai pasiūlo, kokią iš populiarių dainų norėtų išmolti.	Populiariosios ir akademinės muzikos įrašai, iliustruojantys skirtingus žanrus: geriausių Lietuvos atlikėjų (Marijonas, Jurga...), V. Urmanavičiūtė, V. Noreika... ir užsienio atlikėjai		
3.	Instrumentiniai	9-11	Grojama keli populiariosios	Kompiuterinė klasė,		

	populiariosios ir akademinės muzikos žanrai.	Dainavimas – 10 proc. Grojimas – 30 proc. Kūryba – 20 proc. Pasirodymas Klausymasis – 30 proc. Tiriamasis darbas 10 proc.	muzikos kūriniai, (paruošiamos klasės lygį atitinkančios aranžuotės). Klausomasi ir analizuojami Lietuvos ir užsienio atlikėjų kūriniai. Kuriama instrumentinė kompozicija kompiuterine programa.	komponavimo programa. Lietuvių atlikėjų (EXEM, Pieno lazeriai ir kt.) ir užsienio (Underworld, Brian Eno, Pink Floyd ir kt.) instrumentinių kūrinių įrašai. Seal dainos Killer aranžuotė – mušamųjų instrumentų ansambluiui.		
4.	Populiariosios ir akademinės muzikos paskirtis. Kas yra „gera“ muzika?	8-10 Dainavimas – 20 proc. Grojimas – 10 proc. Kūryba – 10 proc. Klausymasis – 30 proc. Tiriamasis darbas 10 proc.	Klausomasi ir atliekama įvairių žanrų muzika. Nuolat lyginant įvairaus sudėtingumo kūrinius bandoma surasti kokybiškos muzikos požymius. Rašomas tiriamasis darbas apie muzikos paskirtį ir funkcijas. Aptariami ir sutariami darbo vertinimo kriterijai.	Įvairios muzikos įrašai. Video koncertų medžiaga.		
5.	Apibendrinimas	2-3	Aptariami koncerto vertinimo kriterijai.	Diagnostinės užduotys gebėjimų raidai		Klasės koncertas.

			<p>Sudaroma pasirodymo programa, repeticijų grafikas, numatomi vedėjai.</p> <p>Atliekamas apibendrinamasis testas žinioms patikrinti.</p>	<p>(pasiekimų augimui) pamatuoti.</p>		
--	--	--	---	---------------------------------------	--	--

Siūloma ciklą nuoseklumo laikyti ir pirmais ir antrais koncentro metais, antrais metais (8 kl.) koreguojant valandų skaičių trumpalaikiame plane. Aštuntoje klasėje pateikiamos sudėtingesnės probleminės situacijos muzikinių reiškinių analizei, įvairesnis ir sudėtingesnis, analizuojamas problemas atspindintis muzikavimo ir muzikos klausymosi repertuaras. Mokomoji medžiaga planuojama atsižvelgiant į konkrečios klasės pajėgumus. Tokio principo reikėtų laikyti planuojant ir kitų koncentrų ugdymą.

Tikslinga numatyti skirtingoms veiksėnoms skirtinas laiko proporcijas. Tai padės planuojant repertuarą ir pamokas, numatyti dominuojančią veiklą pamokų cikle, taip pat ir vertinimo užduočių svorius.

3.2.2. Trumpalaikis (pamokų ciklo) planavimas

Trumpalaikiame plane detalizuojami ilgalaikiame plane apibrėžti pamokų ciklai, konkretizuojamas repertuaras, užduotys. Trumpalaikiame plane apibrėžiami ir pamokos kontūrai. Trumpalaikius planus tikslinga rašyti pradedantiems pedagogams. Ilgametę praktiką turintiems mokytojams pakanka žinoti konkrečios klasės ypatumus ir pagal tai koreguoti pamokų uždavinius. Svarbiausia, kad mokiniai muzikos pamokose būtų užimti aktyvia, kryptingai į suplanuotą pažangą vedančia mokomąja veikla.

Dalykas: Muzika

Klasė: 7

Mokinių skaičius klasėje:

Klasės charakteristika: (trumpas komentaras apie bendrą klasės dainavimo, grojimo, kūrybos gebėjimų lygį, aukščiausių ir žemiausių pasiekimų lygio mokinius parašomas po įvadinių pamokų).

Pirmasis pamokų ciklas: **Vokalinė muzika – populiarieji ir akademiniai žanrai bei formos**

Pamoka	Probleminiai klausimai Repertuaras	Pamokos uždavinys	Dainavimas	Grojimas	Kūryba	Pasirodymas	Muzikos klausymasis	Muzika aplinkoje	Vertinimas
1.	Įvadinė pamoka. Kokias dainas prisimenate, kokios rūšies tai dainos? Kokius prisimenate Lietuvos ir užsienio atlikėjus? Pasitarę porose užrašykite jums	Mokiniams atliekant siūlomas veiklas išsiaiškinti jų muzikinių gebėjimų lygį.	Padainuoti dainas, kurias mokiniai prisimena	Pakartoti žemesnėse klasėse išmokus kūrinčius.		Norintys mokiniai gali padainuoti mėgstamą dainą prieš klasę	Paklausoma keletas žymiausių Lietuvos ir pasaulio atlikėjų dainų	-	Kiekvienas mokinys gauną kaupiamųjų balų už darbą poroje, poros atsakymo kokybę

Pamoka	Probleminiai klausimai	Pamokos uždavinys	Dainavimas	Grojimas	Kūryba	Pasirodymas	Muzikos klausymasis	Muzika aplinkoje	Vertinimas
	Repertuaras								
	žinomus dainininkus ir padainuokite patinkančią dainą ar jos fragmentą.								
2.	Kokios yra dainininkų balsų rūšys? Ar skiriasi populiariosios ir akademinės dainavimo mokyklų balsai?	Mokiniai klausysis ir išmoks atpažinti populiariosios muzikos ir klasikinio dainavimo manierą	Dainų kartojimas	Kūrinių kartojimas, ritminės improvizacijos	Repo tekstas arba skanduotė			Ką iš tradicinės muzikos perėmė populiariosios muzikos atstovai?	
3.	Kokie yra vokaliniai ansambliai ir chorai?	Mokiniai klausysis vokalių ansamblių ir chorų	Kanonas „Viva La Musica“ Sutartinė „Lylio	Solo-choras. Klausimo – atsakymo frazių dainavimas	Solo-choras. Klausimo – atsakymo			Kokius žinote Lietuvos chorus ir ansamblius	

Pamoka	Probleminiai klausimai	Pamokos uždavinys	Dainavimas	Grojimas	Kūryba	Pasirodymas	Muzikos klausymasis	Muzika aplinkoje	Vertinimas
	Repertuaras								
		atliekamos muzikos pavyzdžius ir išmoks iš klausos įvardyti jų sudėtis	lelijo“	ir grojimas	frazių kūrimas			s?	
4.	Daina, romansas, lopšinė, baladė – vokalinės muzikos žanrai.	Mokiniai dainuos ir klausysis vokalinių ansamblių ir chorų atliekamos muzikos pavyzdžius ir išmoks iš klausos	Parenkamas pasirinktinai iš aptariamų vokalinių žanrų kūrinys (priklausomai nuo klasės pajėgumų)	Kuriamas ir grojamas akompanimentas dainai			Parenkami aptariamų vokalinių žanrų pavyzdžiai. Kokios šių žanrų skiriamosios ypatybės?		

Pamoka	Probleminiai klausimai	Pamokos uždavinys	Dainavimas	Grojimas	Kūryba	Pasirodymas	Muzikos klausymasis	Muzika aplinkoje	Vertinimas
	Repertuaras								
		įvardyti jų sudėtis							
5.	Arija. Dainininkai operos scenoje.	Mokiniai klausysis vokalinių ansamblių ir chorų atliekamos muzikos pavyzdžius ir išmoks iš klausos įvardyti jų sudėtis	Dainų kartojimas	Skirtingų laikotarpių arijos: (pvz., Hendelio, Mocarto, Verdžio, Musorgskio, Glasso, Weberio žymiausių arijų fragmentai). Muzikinių filmų ištraukos (Farineli, Amadeus, Jesus Christ super star ir kt.)				Kokius žinote žymiausių Lietuvos operos solistus?	
6.	Skirtingos stilistikos kūrinių atlikėjų balso ypatybės.	Mokiniai klausysis įvairių dalininkų	Parenkama populiari, bet kokybiška	Skirtingų laikotarpių arijos: (pvz., Hendelio, Mocarto, Verdžio, Musorgskio, Glasso, Weberio žymiausių arijų fragmentai). Muzikinių filmų ištraukos (Farineli, Amadeus, Jesus					

Pamoka	Probleminiai klausimai	Pamokos uždavinys	Dainavimas	Grojimas	Kūryba	Pasirodymas	Muzikos klausymasis	Muzika aplinkoje	Vertinimas
	Repertuaras								
		balsų, išmoks iš klausos juos atskirti ir įvardyti savybes	daina iš Lietuvos atlikėjų repertuaro	Christ super star ir kt.) Pakartotinai stebint filmų ištraukas ir klausant kūrinių fragmentų mokinių prašoma įvardinti ir apibūdinti stilistinius atlikimo ypatumus.					
7.	Kupletinė forma	Mokiniai dainuos ir klausysis kupletinės formos dainų ir išmoks iš klausos ją įvardinti, apibrėžti jos ypatumus	Kupetinės formos dainų kartojimas	Rondo formos improvizacija	Klasė padalinama į grupes. Kiekviena grupė dainuoja paskirtą ar pasirinktą dainą. Vertinama pagal sutartus kriterijus.	Įvardijama kupetinės formos struktūrinės dalys, pateikiama pavyzdžių.			

Pamoka	Probleminiai klausimai	Pamokos uždavinys	Dainavimas	Grojimas	Kūryba	Pasirodymas	Muzikos klausymasis	Muzika aplinkoje	Vertinimas
	Repertuaras								
8.	Pildoma, jei atsirado pakeitimų, ciklą reikia pailginti								
9.									

Planus parengė muzikos ugdymo turinio konsultantų grupė

3.2.3. Muzikos ugdymo turinio integravimo galimybės

Integracijos ugdyme tikslas – sąlygoti darnią asmenybės sklaidą bei sociokultūrinį sąmoningumą. Integruoto ugdymo turinys turi būti toks, kad padėtų asmenybei visapusiškai atsiskleisti, išsiugdyti vertybines nuostatas, įgūdžius, įgyti žinių, būtinų prasmingam gyvenimui. suderinti atskirų disciplinų teikiamas žinias. Tarpdalykinė integracija turi remtis: 1) esminėmis integruojamų dalykų žiniomis, sudarančiomis atitinkamo mokslo pagrindus; 2) pažiūra į tikrovės reiškinius kaip į procesus su juos determinuojančiais dėsniumais; 3) dalykiniais ryšiais, atskleidžiančiais tikrovės procesų, kuriuos nagrinėja skirtingos disciplinos, sąveiką, bendrybes ir skirtynes. Integruotos programos skatina mokinius ne įsiminti aibę faktų, bet įsiprasminti kiekvieną reiškinį bendrųjų dėsningumų kontekste, skatina savarankišką mąstymą, stiprina euristinius polinkius. Bendrosiose programose numatytos muzikos dalyko integracijos galimybės mokytojus įpareigoja numatyti ir vykdyti: muzikos ir kitų mokomųjų dalykų programų tarpdalykinę integraciją.

Planuojant integraciją neišvengiamas visų mokytojų bendradarbiavimas. Kiekvienas mokytojas geriausiai išmano savo dalyko programą, susiplanuoja savo ugdymo procesą. Todėl, sėkmingiausiai integraciją gali susiplanuoti klasę mokantys mokytojai, suderinę ilgalaikius planus, radę sąlyčio taškų ir juos aptarę.

Bendrosiose programose numatomi muzikos dalyko ugdymo turinio integravimo būdai:

- integruojant muzikos dalyko gebėjimus į visos mokyklos gyvenimą, skatinant mokinius dalyvauti, rengti mokykloje koncertus, tradicinius renginius, projektus.
- vykdant muzikos ir kitų mokomųjų dalykų integraciją (temų, sąvokų ir užduočių lygmenys), derinant tos pačios klasės muzikos ir kitų dalykų ugdymo turinį.

- vykdyti muzikos dalyko vidinę integraciją, derinant muzikos dalyko skirtingų klasių ugdymo turinį spiralės principu. Kai prie temų, problemų, veiklos nagrinėjamos žemesnėse klasėse, taikant amžiaus tarpsniams pritaikytus būdus, grįžtama aukštesnėse klasėse, tik jau kitame lygmenyje. Skiriamos užduotys, kurias atliekant būtina panaudoti muzikos kalbos sąvokas skirtinguose muzikiniuose kontekstuose (pvz., dinamika muzikos klausymesi, dainavime ir grojime). Pamokoje uždavinys, apibrėžiantis naują mokymuisi skirtą medžiagą turi persmelkti visas veiklos sritis.

Muzikos dalyko bendroji programa suteikia galimybes labai lanksčiai konkretizuoti ugdymo turinį ir tuo pačiu surasti daug integracinių sąsajų su kitais mokomaisiais dalykais. Mokytojas numato veiklos sričių (muzikinės raiškos, muzikos klausymosi, apibūdinimo ir vertinimo ir muzikos pažinimo socialinėje kultūrinėje aplinkoje) išplanavimą atsižvelgiant į pateiktą dalyko turinį. Svarbu numatyti, kad visos trys veiklos sritys per metus būtų realizuotos.

Bendrojoje programoje neįmanoma numatyti konkrečios muzikos dalyko integracijos, kuri tiktų visoms mokykloms. Tai priklauso ne tik nuo to, ar tai miesto, rajono ar kaimo mokykla. Kiekviena jų turi savo strateginį planą, numato konkretų savo mokyklos metų veiklos planą. Skiriasi mokyklų tradicijos, poreikiai organizuojant įvairią koncertinę ir projektinę veiklą. Be to, numatant integraciją svarbi ir mokyklos materialinė bazė. Organizuojant pamokinę, popamokinę ar projektinę veiklą su mokiniais negalima neatsižvelgti ir į mokinių skaičių klasėse. Nemažiau svarbus yra ir muzikos mokytojo profesinis pasiruošimas.

Įvairių dalykų mokytojai aptaria ir suderina sąvokas, kurios naudojamos jų dalyko pamokose, tačiau turi savitą, būdingą tik tam dalykui interpretaciją. Tokiu pvz., gali būti sąvoka – tonas. Muzikoje, tai atstumas tarp dviejų muzikos garsų, dailėje – spalvų spektras, etikoje geras ar blogas elgesys. Gali būti derinami skirtingi apibrėžimai turintys tą pačias reikšmes. Pvz., kūno kultūros pamokose naudojamas apibrėžiamas žemo ar aukšto intensyvumo ritmas, muzikoje mes kalbame apie greito ar lėto tempo muziką.

Pateikiamas konkretus muzikos ir kitų mokomųjų dalykų planas, numatytas 2008 – 2009 m. m. 7 klasėse (3 lentelė). Čia detaliai suplanuota, kokios kitų dalykų temos gali būti integruojamos į muzikos pamoką, išskirtos integruojamiems dalykams bendros sąvokos, apibrėžtos veiklos pamokoje. Toks integracijos planavimas yra ypač tikslingas, nes mokiniai geriau įsisavina sąvokas, išmoksta jas vartoti skirtinguose kontekstuose, t.y. išmoksta perkelti vieno dalyko žinias į kitą sritį. Taip sukuriama patvarūs konstruktai, padedantys mokiniui tobulėti muzikos srityje tampant sąmoningu ir patyrusiu muzikos produkcijos vartotoju.

Eil. Nr.	Dalykas (su kuriuo derinate)	Tema (abiejų dalykų)	Kas suderinta (mokymosi uždaviniai, užduotys, klausimai, bendra projektinė veikla ir t.t.)	Sąvokos „Žodžių bankas“
1.	Lietuvių kalba	Maironio kūryba Dviejų dalių muzikos kūriniai	Uždavinys. Paaiškinti kūrinio formą ir jo sudėtinės dalis – frazė, motyvas, eilėdara, posmas. Užduotis – dainų Maironio tekstais analizė (muzikinė ir literatūrinė).	Motyvas, frazė, sakinys, periodas, erdvė, eilėdara, laikas, posmas, kūrinio forma – struktūra.
2.	Lietuvių kalba	S. Nėries kūryba Muzikos kūrinų formos	Klausimai. Kokie literatūros ir muzikos kūrinų formų panašumai ir skirtumai? Kaip muziką įtakoja literatūrinis tekstas? Projektinė veikla. Skaitomi S. Nėries eilėraščiai parašyti pagal M. K. Čiurlionio paveikslus pateikiant muzikinį foną (mokinių aptarti ir išrinkti M. K. Čiurlionio muzikos kūriniai. Jei yra galimybė – atliekami pačių mokinių).	Forma, menininkas, dailės – muzikos – literatūros sintezė.
3.	Rusų kalba	Vienos dalie kūriniai Как я учус	Užduotis. Muzikos pamokoje atliekamos dažnučių melodijos. Rusų kalbos pamokoje kuriami dažnučių tekstai tema „Kaip aš mokausi“ rusų kalba.	Dažnutė, aktualus mokiniams mokyklos tematika tekstas, šmaikštus, ironiškas, pašėpiantis, pagiriantis, išaukštinantis...
4.	Kūno kultūra	Ritminė gimnastika Sudėtiniai ir kintamieji metrai	Sąvokos – ritmas, ritmiškumas, tempas...	Metras, ritmas, lėtas tempas, greitas tempas, lėta dinamika...
5.	Etika	Neigiamos emocijos Dainininkų balsai	Sąvoka. Emocijos. Kokios yra emocijos – etika. Kaip atlikėjas išreiškia įvairias emocijas muzikuodamas – muzika.	Talantas, emocija, pyktis, baimė tragiškumas, švelnumas, interpretacija, dramatinis balsas,...
6.	Anglų kalba	Christmas songs Veikla – dainavimas	Užduotis. Anglų kalbos pamokoje analizuojami kalėdinių dainų tekstai, tarimas. Muzikos pamokoje dainuojamos	Muzika – music, daina – song, artikuliacija, raiškumas, tarimas,...

Eil. Nr.	Dalykas (su kuriuo derinate)	Tema (abiejų dalykų)	Kas suderinta (mokymosi uždaviniai, užduotys, klausimai, bendra projektinė veikla ir t.t.)	Sąvokos „Žodžių bankas“
			kalėdinės dainos anglų kalba, tobulinami muzikavimo įgūdžiai.	
Integruota informacinių technologijų ir visų dalykų tema – „Informacijos paieška“				
Bendri viešo pasisakymo, pranešimo, pristatymo etikos ir formos reikalavimai.				
Bendra užduoties forma naudojama visų dalykų pamokose – „Vienodų savybių ir skirtumų Veno diagrama“ ir „Atomistinis koncepcijų žemėlapis“				

4 lentelė. Tarpdalykinės integracijos planas 7 klasei. Sąvokų ir temų lygmuo

Konkretizuojant muzikos dalyko turinį svarbu atsižvelgti į mokiniams aktualų, juos supantį gyvenimą – integruoti socialinį – kultūrinį kontekstą.

Muzikinė raiška, pritaikoma mokyklos ar rajono bendruomenės poreikiams. Lavinant muzikavimo įgūdžius, parenkamas repertuaras atitinkantis dalyko turinio reikalavimus ir praktiškai pritaikomas artimiausioje aplinkoje. Pvz., tema – Lietuvos etnografiniai kraštai (8 kl.). Mokiniai pažintį pradeda nuo praktinės veiklos – skirtingų kraštų dainų ar instrumentinių kūrinių atlikimo (mokymosi). Juos atliekant aptariami kūrinių skirtumai ir panašumai, galima pateikti lietuvių liaudies muzikos panaudojimo populiariojoje muzikoje, pavyzdžiui, patobulinius atliekamus kūrinius, jie pristatomi mokyklos koncerte, rengiama klasės teminė vakaronė ar sudaromas galimas gimtadienio šventės planas ir kt.

Muzikos klausymas, apibūdinimas ir vertinimas. Klausantis ir vertinant muzikos kūrinius galima pateikti pavyzdžius iš artimiausios mokinių aplinkos analizuojant mokinių klausomos populiariosios muzikos kūrinius, pavyzdžiui:

- aptariama kūrinių dinamika, tempas, harmonija, atlikėjų sudėtis;
- lyginami kūrinių stiliai – pateikiamas Grigališkasis choralas ir populiariosios muzikos, pavyzdžiui, atliekamas vienuolių giedojimui artimu stiliumi, ar originalios liaudies dainos ir šiuolaikinės kompozicijos, kuriose naudojamos liaudies muzikos melodijos ar instrumentai;
- lyginamos populiariosios ir klasikinės muzikos atlikėjų klasikinių ir estradinių kūrinių interpretacijos.

Muzikos pažinimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje. Mokiniai, kurdami muzikines kompozicijas, pritaiko įvairių dalykų žinias ir gebėjimus. Pvz., muzikos nuotaikos perduodamos spalvomis, figūromis, grafikais – grafinės partitūros. Kompozicijos kuriamos naudojant kompiuterines mokomąsias programas. Organizuojami ar lankomi koncertai, kuriuose pateikiamos ir aptariamoms skirtingo elgesio normos, pavyzdžiui, klasikinės muzikos koncertas, estradinis koncertas, atliekamas valstybinis himnas ir kt.

3.2.4. Meninio ugdymo dalykų integravimas

Vienas iš efektyviausių ir novatoriškiausių būdų organizuoti integruotą ugdymą yra projektai. Projektinis darbas – tai ugdomoji veikla, kurios metu kiekvienas mokinys gali pasirinkti sau priimtina veiklos formą. Užduoties ar atlikimo būdo pasirinkimo galimybė ugdo mokinių atsakomybę, gebėjimą įsivertinti, išsikelti tikslus. Mokytojai turėtų kurti emociškai palankią aplinką, skatinti mokinius ieškoti originalių idėjų įgyvendinimo sprendimų, užbaigti darbą iki galo. Pradedant naują projektą mokytojas su mokiniais turėtų aptarti veiklos tikslus, vertinimo kriterijus, padėti mokiniams pasiskirstyti darbus (ar roles komandoje – vadovas, atsakingas už medžiagas, atsakingas už repeticijas ir pan.), susiplanuoti laiką, aptarti užbaigto projekto pristatymo galimybes. Pasibaigus projekto pristatymui mokiniams turi būti sudarytos sąlygos išsakyti savo asmeninius išgyvenimus, įspūdžius, vertinti savo ir kitų darbą, pastangas, numatyti tobulinimosi galimybes. Savianalizės (arba refleksijos) elementas yra būtinas norint tobulėti bet kurioje gyvenimo srityje.

Šiuolaikinės meno formos pasižymi integralumu – nyksta ribos tarp skirtingų meno šakų, mokinio aplinka kupina įvairiausių meno formų. Todėl organizuojant integruotą meninę veiklą remtis šiuolaikinėmis meninės išraiškos priemonėmis. Integruojančios meno formos: hepeningas, environmentas, akcija, performansas, konceptualusis menas, kūno menas, žemės menas, instaliacija, meninė fotografija, videomenas, kompiuterinis menas. Integruotame meninio ugdymo projekte dominuoja kuri nors viena meno šaka, kitų meno rūšių elementai papildo baigiamąjį rezultatą. Integracijos pagrindu gali būti visoms meno šakoms būdingi meninio aktyvumo formomis: meninė raiška ir meno kūrinių analize, supratimu ir vertinimu. Toks integravimo būdas ypač patogus mokytojui vertinant mokinių pasiekimus.

3.3. Muzikos pamokų scenarijų pavyzdžiai

Pamoka – pagrindinė ugdomosios veiklos organizavimo forma bendrojo lavinimo mokykloje. Kuo tiksliau žinosime (ar įsivaizduosime) pamokos scenarijų, tuo efektyvesnių rezultatų pasieksime. Galima išskirti tris esminius kokybiškos muzikos pamokos bruožus:

- nauja mokomoji medžiaga persmelkia visas pamokos veiklas, užduotis, naujos žinios pritaikomos skirtinguose kontekstuose;
- mokiniai užimti gerai suplanuota, aktyvaus mokymosi metodais grįsta veikla.
- skirtingų gebėjimų mokiniams pateikiamos skirtingos užduotys, arba ta pati užduotis gali turėti bent tris skirtingus atlikimo variantus (mokinys užduotį prisitaiko pats).

Visuose trijuose planavimo etapuose – ilgalaikiame, trumpalaikiame ir pamokos – labai svarbu nepamiršti įvadinių ir apibendrinimo – įtvirtinimo etapų. Planuojant muzikinį ugdymą taikomas iš muzikos kūrinų dramaturgijos pažįstamas arkos principas – užfiksuoti atramos taškai. Pamoka taip pat turi turėti įvesties ir apibendrinimo (refleksijos) etapus. Tik taip galima pamatyti, ar pamoka buvo efektyvi.

Toliau pateikiame keletą pamokų, kuriose numatytos aktyvios, mąstymą skatinančios užduotys, išlaikoma arkinė pamokos forma, scenarijų.

Muzikos pamokos penktai klasei „EITI, BĖGTI AR LĖKTI?“ scenarijus

Bendrosios programos

Mokinių pasiekimai		
Nuostatos	Gebėjimai	Žinios ir supratimas
Veiklos sritis: Muzikinė raiška		
Vertinti save ir kitus kaip svarbius ir pilnaverčius individualaus ar grupinio muzikavimo dalyvius. Ugdyti norą savitai muzikuoti.	1.1. Patogiu registru tiksliai intonuojant dainuoti išmoktas vienbalses dainas, taikyti taisyklingo kvėpavimo ir garso formavimo įgūdžius.	1.1.1. Pademonstruoti taisyklingo kvėpavimo ir garso formavimo ypatumus. 1.1.2. Dainuojant taisyklingai atlikti muzikos kalbos elementus.

Veiklos sritis: Muzikos klausymasis, apibūdinimas ir vertinimas

Tolerantiškai reikšti savo nuomonę. Gerbti savo krašto muzikinę kultūrą.	2.1. Išklausius muzikos kūrinį apibūdinti sukeltą įspūdį. (...) Išgirsti ir įvardyti nurodytus išraiškos elementus.	2.1.2. Iš klausos nustatyti kūrinio dermę, faktūrą, formą, atlikėjų sudėtį.
---	---	---

Mokymo uždaviniai

- Ugdyti gebėjimą, naudojant muzikos terminus ar savais žodžiais, apibūdinti muzikos kūrinio tempą.
- Ugdyti pasitikėjimą savo jėgomis ir skatinti drąsiai kurti savo kūrinio interpretaciją naudojant ritmikos ir muzikos išraiškos (tempo) elementus.

Mokymosi uždaviniai

- Naudojant vadovėlyje pateiktus ir savo tempo pavadinimus apibūdinti skambančios ir atliekamos muzikos pavyzdžių tempą.
- Atlikti pateiktus muzikos pavyzdžius keičiant tempą. Nurodyti, ar pakeitus tempą keičiasi kūrinio charakteris.

Siūloma veikla

1. Pamoką siūloma pradėti nuo muzikos klausymo ir judėjimo pagal ją. Mokiniam pateikiami keli skirtingo tempo ir charakterio kūriniai. Jie juda pagal muziką ir apibūdina ją savais žodžiais. Galima pateikti apibūdinimo pvz., (žaismingai, plačiai, skausmingai, neskubant, svajingai, laisvai, lyg žingsniuojant...).
2. Išsiaiškinama tempo sąvoka, tempo skirstymas pagal atlikimo greitį ir tempo pavadinimai. Siūloma sukurti pratybų užduotį, kurioje mokiniai pirmiausiai išrinktų skirtingo greičio tempus, vėliau nurodytų jų apibūdinimus.
3. Paaiškinamos tempo užrašymo vietos gaidose. Aptariama, kaip tempą galima apibūdinti savais žodžiais.
4. Klausomos įvairios muzikos ištraukos. Jų tempas apibūdinamas savais žodžiais (galima sukurti pratybų užduotis).
5. Pravedamas prasidainavimas (jei bus muzikuojama dainuojant). Atliekamos melodijos (grojamos ar dainuojamos) ar ritminės kompozicijos (galima naudoti kūno perkusiją) keičiant jų tempą.
6. Pakartojama muzikos tempo sąvoka ir jo užrašymo galimybės.

Turima patirtis

- Aptariamas kūrinio tempas ir kaip jo suvokimas priklauso nuo skirtingos vertės natų.
- Klausomi, atliekami ir analizuojami kūriniai, kuriuos mokiniai jau girdėjo – užduotys, susijusios su tempo ypatumais.

Priemonės

- Rašto užduotys (sukuriamos mokytojo, ar naudojant jau esamas E. Balčyčio, E. Veličkos ir kitų autorių pratybų sąsiuvinuose).
- Pieštukas ir trintukas.
- Įvairių muzikos kūrinių įrašai (pvz., N. Rimskio Korsakovo „Kamanės skrydis“ – greito tempo, F. Šopeno Valsas cis – moll – vidutinio tempo, K. Sen Sanso „Gulbė“ – lėto tempo.
- Įvairūs ritminiai ir melodiniai instrumentai

Klausimų ir užduočių komentarai

- Pamokos pradžioje pateikiami įvairaus charakterio kūriniai. Juos galima parinkti iš visų mokslo metų eigoje analizuojamų kūrinių. Jei judėjimui patalpos netinka, galima belsti pirštais į stalą ar mosuoti rankomis sėdint suoluose... Atliekant šią užduotį svarbu, kad mokiniai apibūdintų muzikos charakterį, jos nuotaiką.
- Klausantis ir aptariant skambančių muzikos kūrinių, pvz., pateikite vieną ištrauką, kurioje būtų lėtas tempas, bet dramatiškas impulsyvus muzikinės medžiagos vystymas (pvz., J. S. Bacho Tokatoje ir fuga d-moll). Svarbu, kad mokiniai suprastų, kad nuotaika ir tempas, bei natų ilgumas priklauso vienas nuo kito.
- Prasidainavimui parenkami pratimai, kuriuose išryškėtų greičio skirtumai, vienam pratimui greitas tempas vienas, kitą pratimą reikia atlikti daug greičiau ar lėčiau (artikuliacija, kvėpavimas...)
- Atliekant įvairias melodijas keičiant jų tempą galima tobulinti ir sudėtingesnės dainos ar instrumentinio kūrinio, skirto atsiskaitymui, atlikimą. Ieškoti tinkamiausio kūrinio atlikimo tempo. Mokiniai savais žodžiais gali nurodyti pasirinkto tempo apibūdinimą.
- Prasidainuojant ir atliekant kūrinėlius galima naudoti metronomą (taip mokinius galima trumpai supažindinti su šiuo mechanizmu, jo sukūrimo istorija, veikimo principu).

Muzikos pamokos septintai klasei „RITMUOK, NESUSTOK – REIKIAMĄ TEMPĄ NAUDOK“ scenarijus

Bendrosios programos

Mokinių pasiekimai		
Nuostatos	Gebėjimai	Žinios ir supratimas
Veiklos sritis: Muzikinė raiška		
Siekti tobulinti savo muzikavimo gebėjimus, jausti atsakomybę už atliekamų kūrinių skambėjimo tikslumą.	1.4. Iš natų ir mintinai groti išmoktų solinių ir ansamblinių kūrinių perkusiniu ar melodiniu instrumentu. 1.5. Grojant atsižvelgti į dinamikos, tempo, artikuliacijos niuansus.	1.4.2. Teisingai vartoti muzikos kalbos elementus. 1.5.1. Sudaryti ir tinkamais ženklais užrašyti interpretacinį instrumentinio kūrinio planą. 1.5.2. Natų tekste atpažinti ir įvardyti interpretacinius ženklus.
Veiklos sritis: Muzikos klausymasis, apibūdinimas ir vertinimas		
Jausti atsakomybę už išsakomą nuomonę ar vertinimus.	2.3. Įvairiais būdais tikrintis muzikos suvokimo kokybę, išsakyti nuomonę taisyklinga kalba, vartojant tiksliai sąvokas.	2.3.1. Žinoti ir paaiškinti reikiamas muzikos sąvokas. 2.3.2. Išklausti mokytojo ir draugų išsakomas nuomones ir naudotis jomis.

Mokymo uždaviniai

- Ugdyti gebėjimą, naudojant muzikos terminus ar savais žodžiais, apibūdinti muzikos kūrinio tempą, paaiškinti jo rašymo taisykles.
- Ugdyti pasitikėjimą savo jėgomis ir skatinti drąsiai kurti savo kūrinio interpretaciją naudojant ritmikos ir muzikos išraiškos (tempo) elementus.

Mokymosi uždaviniai

- Nurodyti skambančios muzikos tempą, atsižvelgiant į kūrinio ritmą, terminu ir savais žodžiais.
- Pasirinkus atitinkančią savo galimybes partiją, atlikti išmoktą ritminę kompoziciją nustatytu tempu.

Siūloma veikla

1. Mokiniai prisimena pagrindinius tempo pavadinimus, jo užrašymo variantus (konkretus terminas arba savais žodžiais). Suranda ir paaiškina juos pateiktame natų pavyzdyje.
2. Mokiniai klauso muzikos pavyzdžių, kurių vienas būtų lėto tempo, bet daug smulkių natų (įspūdis, kad muzika greita) ir greito tempo, bet parašyto naudojant stambios vertės natas (įspūdis, kad muzika lėta). Mokiniai iš klausos nustato kūrinio atlikimo greitį.
3. Pateikiami šių kūrinių natų pavyzdžiai. Aptariamas konkretus ir mokinių pasirinktas kūrinio tempas. Diskutuojama, kaip muzikos tempas susijęs su natų trukme – ritmu. Mokiniai pateikia greito ir lėto tempo kūrinių pavyzdžius iš jų klausomos muzikos (jei yra galimybė, jų klausoma).
4. Mokomasi ritminės kompozicijos (naudojant ritminius instrumentus ar kūno perkusiją), kurioje pateikiamos kelios (dvi, trys ar keturios) partijos naudojant skirtingos trukmės natų vertes. Nustatomas ir užrašomas kiekvienos partijos tempas.
5. Mokiniai grupėse pasirenka partiją pagal savo gebėjimų lygį. Visos partijos apjungiamos, sudaroma bendra ritminė kompozicija. Aptariamas ir užrašomas bendras kompozicijos tempas.
6. Mokiniai įvardina labiausiai patikusias pamokos dalis, aptaria iškilusius sunkumus ir galimas tolesnes mokymosi strategijas.

Integracinės sąsajos ir turima patirtis

- Pakartojamos kūrinio tempo užrašymo galimybės, kaip jos suvokimas priklauso nuo skirtingos vertės natų (5 klasės tema „Eiti, bėgti ar lėkti?“).

Priemonės

- Klausomų kūrinių natų pavyzdžiai.
- Metronomas.
- Įvairūs ritminiai ir melodiniai instrumentai.

Klausimų ir užduočių komentarai

- Pamokoje siūloma taikyti „durstinio“ metodą.
- Klausymui rekomenduojama pateikti kūrinius iš artimiausios mokinių aplinkos – jų klausomų populiariosios muzikos pavyzdžių. Galima pateikti ir klasikinės muzikos ištraukų, kuriose būtų lėtas tempas, bet dramatiškas impulsyvus muzikinės medžiagos vystymas (pvz., pakartoti 5 klasėje klausytą J. S. Bacho **Tokatą** ir fugą d-moll) ir greitas tempas, bet lyrišką ir melancholišką nuotaika (pvz., F. Šopeno valsas cis-moll).
- Atliekant atskiras partijas ir visą kompoziciją jų tempui nustatyti galima naudoti metronomą (taip galima trumpai pakartoti šio mechanizmo sukūrimo istoriją ir veikimo principus).
- Jei pamokoje naudojamas „durstinio“ (G. Petty, Įrodymais grįstas mokymas. Vilnius: Tyto Alba, 2008, p. 182-183) metodas, grupės gali pristatyti mokytojo pateiktą ar savo sukurtą ritminės kompozicijos variantą. Pavyzdžiui: a) partijos atliekamos paeiliui, mokinių pasirinkta eilės tvarka; b) partijos atliekamos po dvi; c) visos partijos atliekamos vienu metu.
- Jei mokiniai sukuria savo kompozicijos atlikimo variantą, būtinai aptariama kūrybos koncepcija.

Papildomi šaltiniai ir interneto nuorodos

B. Bennett, C. Rolheizer – Bennett, L. Stevahn „Mokymasis bendradarbiaujant“, Vilnius: Garnelis, 2000

Muzikos pamokos devintai klasei „SUKURK SAVO ŽAIDIMĄ“ scenarijus

Bendrosios programos

Mokinių pasiekimai		
Nuostatos	Gebėjimai	Žinios ir supratimas
Veiklos sritis: Muzikinė raiška		
Suprasti ir vertinti savo individualumą, siekti jį	1.7. Sukurti pasirinktos stiliškos ir	1.7.1. Apibrėžti savo kūrybos stilių.

išreikšti savita kūryba.	apibrėžtos apimties dainą ar instrumentinį kūrinį. Kuriant naudotis kompiuterių programomis.	1.7.3. Kuriant išmaniai naudotis pasirinkta kompiuterine komponavimo programa.
Veiklos sritis: Muzikos klausymasis, apibūdinimas ir vertinimas		
Vertinti save kaip savo tautos muzikinės kultūros kūrėją. Rinktis kokybišką įvairių stilių muziką.	2.2. Tikslingai naudotis muzikos suvokimo strategijomis, reikšti mintis taisyklinga kalba.	2.2.1. Žinoti ir laikytis kalbos taisyklių apibūdinant muzikos kūrinį, taisyklingai vartoti muzikos sąvokas.
Būti produktyviu kūrybinės komandos nariu.	1.10. Atrinkti ir pasirengus pristatyti savo kūrybą pasirinktoje aplinkoje, pasirinkti asmeniškai tinkamiausią vaidmenį rengiant pasirodymą.	1.10.2. Žinoti savo polinkius ir galimybes pasirenkant vaidmenį kūrybinėje komandoje.

Mokymo uždaviniai

- Ugdyti gebėjimą skirti įvairių tautų kultūras, aptarti jų muzikos bruožus naudojant įvairias muzikos sąvokas
- Ugdyti mokinių gebėjimą planuoti savo veiklą ir numatyti muzikinei raiškai reikalingas priemones.
- Skatinti drąsiai kurti naudojant įvairias muzikos išraiškos priemones.

Mokymosi uždaviniai

- Palyginti pateiktus lietuvių ir kitos tautos liaudies žaidimus, nurodant jų panašumus ir skirtumus.
- Sukurti ir atlikti pateikto žaidimo ritmines judesių kombinacijas.
- Sudaryti sukurtų žaidimo ritminių kombinacijų planą greitėjančia tvarka.

Siūloma veikla

1. Mokiniai klausinėjami, ką jie žino apie skirtingų tautų (žemynų) liaudies žaidimų tradicijas. Kuo skiriasi ir panašūs, jų nuomone, lietuvių liaudies ir kitų tautų žaidimai? Arba, jei yra galimybių, žiūri ir aptaria įvairių tautų žaidimų vaizdo įrašus.
2. Mokiniai žaidžia mokytojo pasiūlytą lietuvių liaudies ir kitos tautos (daugiau susijusį su ritmiškumu ir tempu) žaidimą, juos lygina. Atlieka kelis, mokytojo pasiūlytus, skirtingo tempo ir ritminių verčių žaidimo variantus. Aptaria, kaip tempas priklauso nuo ritmo ir judesių.
3. Mokiniai grupėse sukuria savo žaidimo ritminę ir (ar) judesių kombinacijas, jas užrašo. Jei yra galimybė, tai atlieka naudodami įvairias kompiuterines programas. Pristato klasės draugams, atlieka jas kartu. Sudaromas žaidimo kombinacijų atlikimo, greitėjančia tvarka, planas. Nurodomas tikslus (metronominis) kombinacijų tempas.

Integracinės sąsajos ir turima patirtis

- Pateikiami žaidimų pavyzdžiai, kurie buvo žaidžiami pradinėse klasėse.
- Pakartojami tempo pavadinimai, jų eiliškumas (5 ir 7 klasės temos susijusios su tempo sąvoka, apibūdinimu).
- Galima integracija su geografijos ir istorijos mokomaisiais dalykais – įvairios tautos, jų kultūra, papročiai.

Priemonės

- Pratybų lapas, kuriame būtų pateikti mokytojo siūlomi žaidimo atlikimo variantai ir vieta grupės sukurto varianto užrašymui.
- Įvairių žaidimų vaizdo įrašai.
- Metronomas.
- Įvairūs daiktai, perkusiniai ar melodiniai instrumentai, reikalingi žaidimui.

Klausimų ir užduočių komentarai

- Žiūrint, žaidžiant ir aptariant pateiktus žaidimo variantus reikėtų akcentuoti, kad lietuvių liaudies žaidimuose ritmas ir tempas svarbus, tačiau judesių tikslumas (žingsniavimas ar kiti judesiai) nereikalauja sinchroniško atlikimo. Žaidžiant žaidimus, kurių pagrindinis elementas yra ritmas, o nuo jo sudėtingumo priklauso ir tempas, žaidėjų judesiai – veiksmai turi būti labai suderinti.
- Aptariant žaidimų panašumus ir skirtumus galima naudoti Veno diagramą (pasirinktą variantą). (G. Petty, Įrodymais grįstas mokymas. Vilnius: Tyto Alba, 2008, p. 159)
- Kūrybai burkite nedideles grupes – 4/5 mokiniai. Sukurtas žaidimo kombinacijas atlikite su visa klase.
- Pasirenkant kitos tautos žaidimą siūloma pasitelkti jau žinomus, anksčiau žaistus žaidimus. Pavyzdžiui Akan genties iš Ganos vaikų žaidimas „Sansa Kroma“ (E. Velička. Muzika 4 klasei. Kaunas: Šviesa, 1998, p. 18)
- Žaidžiant žaidimus daiktus galima pasirinkti iš artimiausios aplinkos pvz., akmenys, pagaliukai ir pan.

Papildomi šaltiniai ir interneto nuorodos

Geoff Petty „Įrodymais pagrįstas mokymas“ Vilnius 2008.

Pamokų ciklo devintai klasei „Pakeliaukime stilistinių epochų keliais” scenarijus su komentarais

Mokinių pasiekimai		
Nuostatos	Gebėjimai	Žinios ir supratimas
Veiklos sritis: Muzikinė raiška		
Suprasti stiliaus reikšmę.	1.4. Melodiniu instrumentu pagroti pasirinktą iš žinomų solinį kūrinį. Iš natų ar mintinai groti instrumentinius kūrinčius ir dainų pritarimus, solo ar	1.4.1. Iš natų tiksliai perskaityti kūrinio melodiją ir ritmiką, atsižvelgti į išraiškos ženklus. 1.1.1. Pademonstruoti taisyklingo kvėpavimo ir garso formavimo ypatumus. 1.1.2. Dainuojant taisyklingai atlikti muzikos kalbos elementus.

	ansamblyje.	
Veiklos sritis: Muzikos kūrinių klausymasis, apibūdinimas ir vertinimas		
Vertinti save kaip savo tautos muzikinės kultūros kūrėją ir skleidėją. Rinktis kokybišką įvairių stilių muziką.	2.1. Klausant muzikos atpažinti ir nusakyti vienam ar kitam stiliui būdingus bruožus. 2.2. Tikslingai naudotis muzikos suvokimo strategijomis, reikšti mintis taisyklinga kalba.	2.1.2. Kelis fragmentus sugrupuoti pagal kompozitorių, grupę, stilistinę kryptį.
Veiklos sritis: Muzikos pažinimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje		
Suprasti muziką įvairiuose kontekstuose	3.1. Paaiškinti, kokią vietą visuomenės gyvenime užėmė muzika aptartame laikotarpyje.	3.1.2. Paaiškinti socialines estetinių idealų susiformavimo priežastis. 3.1.3. Paaiškinti muzikos reikšmę šiuolaikinėje visuomenėje, sau.

Mokymo uždaviniai

- Iš klausos identifikuoti skambančio muzikos kūrinio stilistines ypatybes.
- Ugdyti gebėjimą, naudojant muzikos terminus ar savais žodžiais, apibūdinti muzikos kūrinio stilių, žanrą, atlikimo pobūdį, siejant su tam tikros stilistinės epochos meniniais bei estetiniais bruožais.
- Pateikiant kuo įvairesnių užduočių ir nurodant jų atlikimo kriterijus, perduoti mokiniams atsakomybę pasirinkti užduoties atlikimo lygį.

Mokymosi uždaviniai

- Lyginant skirtingų stilistinių epochų muzikos kūrinius, išryškinti pagrindinius stiliaus bruožus.
- Klausant skambančios muzikos pavyzdžius ir stebint vadovėlyje („skambančius paveikslus“) ar mokytojo pateiktas reprodukcijas, atpažinti bei apibūdinti skambančios ir atliekamos muzikos pavyzdžių stilių, priskirti juos tam tikrai stilistinei epochai, išryškinant muzikos ir vaizduojamojo meno sąsajas.
- Stilingai atlikti pateiktus ar pasirinktus muzikos pavyzdžius.
- Sukurti, atlikti bei aptarti šiuolaikinės muzikos pavyzdžius.

Siūloma veikla.

Mokinių veikla	Mokytojo veikla
<ol style="list-style-type: none">1. Darbas grupėse, aktyvus bendradarbiavimas aptariant klausomus muzikos kūrinius.2. Stilistinių epochos bei muzikos kūrinių bruožų atpažinimas, aptarimas ir argumentuotas grupės nuomonės pateikimas.3. Muzikavimas bei ritminio pritarimo kūrimas. Muzikos kūrinių atlikimas išilginėmis fleitomis bei įvairiais ritminiais instrumentais (16 a. šokiai „Pavana“ ir „Galjarda“ su grupėje sukurtu ritminiu pritarimu) ar vokalinės muzikos pavyzdžių atlikimas su instrumentiniu pritarimu (pvz.: 16 a. madrigalas „Tarpe žolynų žibutė žydi“ E. Balčytis Muzika 9 kl., psl.44).4. Diskusijos grupėse ir išvadų pateikimas, grupės nuomonės išsakymas.5. Šiuolaikinės muzikos pavyzdžių kūrimas grupėje ar individualiai (gali būti daina su pritarimu, instrumentinis kūrinys sukurtas naudojant kompiuterines muzikos programas ir įvairias moderniosios muzikos kūrimo technikas).	<ol style="list-style-type: none">1. Skirtingų stilistinių epochų kūrinių parinkimas ir jų pateikimas:<ul style="list-style-type: none">• įrašų naudojimas;• atlieka pats mokytojas, pvz.: fortepijonu, išilgine fleita, smuiku ar kitu instrumentu,• atlieka patys mokiniai .2. Darbo grupėse organizavimas ir koordinavimas.3. Tam tikrą stilistinę epochą reprezentuojančių reprodukcijų parinkimas ir pateikimas mokinių grupėms.4. Klausimų muzikos aptarimui pateikimas.

6. Kūrybinių darbų pristatymas, atlikimas bei aptarimas klasėje.	
--	--

Integracinės sąsajos ir turima patirtis

- Galima integracija su istorija, daile, architektūra, choreografija.
- Klausomi, atliekami ir analizuojami muzikos kūriniai, kuriuos mokiniai jau girdėjo ankstesnėse pamokose bei klasėse.
- Mokytojas ar grojantys mokiniai gali pademonstruoti Renesanso epochos išilginę fleitą, atlikti 16 a. šokius „Pavana” ir „Galjarda” (A. Dikčius, D. Vyčinienė „Mano muzika” 5 kl.,136-137 psl.). Aptariamos kūrinų atlikimo stilistinės ypatybės, maniera, muzikos kalbos elementų panaudojimas ir kt.
- Naudojantis jau turima mokinių muzikine patirtimi, kuriami įvairios stilstikos muzikos pavyzdžius (kūrybinės užduotys pateikiamos ir derinamos atsižvelgiant į bendrą klasės bei atskirų mokinių gebėjimų lygį).

Priemonės

- Dailės, architektūros reprodukcijos (pageidautina Multimedia), kaip pagalbines priemones galima naudoti „Skambančius paveikslus” (A. Dikčius, D. Vyčinienė „Mano muzika” 5 kl.,14-15 psl.)
- Įvairių stlistinių epochų muzikos kūrinių įrašai (pvz.: Grigališkasis choralas, G. F. Hendelio siuitos „Muzika ant vandens” ištraukos, Allegro dalis, F.Listo noktiurnas „Meilės godos”, V.A.Mocarto „Mažoji nakties muzika” I d., šiuolaikinės muzikos pavyzdžiai), kurie pateikiami įvairiais būdais (muzikinių mįslių principu; gretinant du skirtingų stilistinių epochų kūrinius).
- Įvairūs ritminiai ir melodiniai instrumentai

Papildomi šaltiniai ir nuorodos į internetą

www.youtube.com – įvedus raktinį žodį (kompozitoriaus pavardę, grupės, kūrinio pavadinimą), galima reikiamų kūrinių vaizdo įrašus. Jei dirbama kompiuterinėje klasėje, kiekvienas mokinys savo kompiuteryje gali pasižiūrėti rekomenduojamą fragmentą. Jei mokytojo kompiuteris turi interneto prieigą, įrašą gali pademonstruoti mokytojas.

3.4. Aktyvieji muzikos klausymosi metodai, jų taikymo galimybės bendrojo lavinimo mokyklose muzikinio ugdymo procese

Muzikos mokymosi metodai – tai mokytojo ir mokinių bendros veiklos būdų sistema, kuri padeda mokiniams įgyti žinių, įgyti įgūdžių bei lavinti jų gebėjimus. Šiuolaikinės mokyklos muzikinio ugdymo procese vis dažniau taikomi *aktyvieji mokymo metodai* - kai moksleiviai yra aktyvūs, o ne pasyvūs muzikinio ugdymo proceso dalyviai. Aktyviųjų mokymo metodų taikymas priklauso nuo konkrečios muzikos pamokos tikslų bei uždavinių ir turi savo paskirtį. Aktyvieji muzikos klausymosi metodai skatina mokinių dėmesio koncentraciją, norą ir gebėjimą įsijausti į klausomą muziką, geriau suvokti ją, patirti prasmingas menines emocijas.

Kuo vadovaujasi vaikas, klausydamas muzikos (protu ar jausmais), ir ar jis yra aktyvus, nustatyti nėra paprasta. Nemažai informacijos mokytojas gauna stebėdamas ugdytinius, pavyzdžiui, kaip vaikai pasirengę muzikos klausymui, kaip elgiasi skambant muzikos kūriniai. Tam, kad vaikas išmoktų klausytis ir suvoktų girdimą muziką, mokėtų ją analizuoti ir reikšti mintis, yra naudojami aktyvieji *muzikos klausymosi metodai*. Keletą jų apžvelgsime plačiau:

- **Pokalbis apie muziką**

Tikslas: apibūdinti skambančią muziką bei įvardyti jos sužadintas emocijas.

Pvz.: padėkite vaikams apibūdinti muziką pateikdami klausimus: koks kūrinio tempas, dinamika, metras ir pan. Kokie būdvardžiai tiktų apibūdinant panaudotas išraiškos priemones? Kokių vaizdinių, minčių, emocijų kūrinys sukėlė?

- **Judėjimas pagal muziką.**

Tikslas: judesiu reaguoti į muzikos raiškos priemones, kūno plastika perteikti muzikos nuotaiką.

Pvz.: improvizuotai judėti pagal muziką kartu su klasės draugu. Judesiu, veido išraiška atspindėti skirtingo charakterio muziką. Muzikai nutilus suvaidinti skambėjusios muzikos nuotaiką atitinkančią skulptūrą. Skatinti mokinius įvardyti ir pagrįsti charakteringiausių pasirodymą.

- **Savitų muzikos nuotaikos, charakterio, instrumentų tembrų apibūdinimų paieška.**

Tikslas: turtinti muzikinių apibūdinimų žodyną, sklandžią minčių raišką.

Pvz.: bandyti apibūdinti muziką įvairiais žodžiais, siejant su gimtosios kalbos žiniomis – būdvardžiai, sinonimai, antonimai.

- **Muzikos ir asmeninės patirties sąsajų paieška.**

Tikslas: sieti muzikos klausymo metu patiriamus išgyvenimus su asmenine vaiko patirtimi.

Pvz.: skatinti mokinius svarstyti apie muzikos ir jų gyvenimiškos patirties sąsajas pateikdami klausimus, pvz., „Kokį jūsų gyvenimo įvykį jums primena šis muzikos kūrinys?“, „Ar jūsų šeimoje yra muzikuojančių žmonių?“, „Parenkite pasakojimą apie juos“ (tai tema tiriamajam darbui. Ją pasirenka tik mokiniai, kurių šeimose yra muzikuojančių žmonių), „Kokiuose muzikiniuose renginiuose esate lankęsi? Kas vyksta mūsų miestelyje?“ ir pan.

- **Muzikos meno reikšmingumo nusakymas.**

Tikslas: įvertinti muzikos reikšmę savo ir kitų žmonių gyvenime.

Pvz.: skatinti mokinius svarstyti apie muzikos meno reikšmingumą pateikdami klausimus: „Ar muzika yra svarbi jūsų gyvenime? Kodėl?“, „Kaip keitėsi muzikos vaidmuo skirtinguose istorijos perioduose?“, „Kokia liaudies dainos reikšmė lietuvių tautos istorijoje?“ ir pan.

- **Muzikinių problemų sprendimas.**

Tikslas: svarstyti apie galimus muzikos kūrinio sukūrimo motyvus, paskirtį, parinktų muzikos išraiškos priemonių tikslingumą.

Pvz.: skatinti mokinius pateikti savus atsakymo į klausimus: „Kodėl jūsų manymu...?“, „Kodėl kompozitorius norėjo...?“, „Kaip aš padaryčiau...?“ ir pan.

- **Muzikinės vaizduotės žadinimas.**

Tikslas: „mintyse išgirsti“ jau žinomus muzikos kūrinius, juos lyginti su naujai klausomais, įsivaizduoti galimus muzikos pakeitimus.

Pvz.: paprašyti mokinius įsivaizduoti, kas ir kaip pasikeistų, jeigu kompozitorius būtų panaudojęs kitokias (išvardinti) išraiškos priemones? Sukurti kūrinio pavadinimą klausomam kūriniiui. Žinomas dainas dainuoti ir groti mintyse, panaudojant šviesoforo metodą (raudona spalva – atliekame muziką mintyse, žalia – garsu).

Mokant vaikus kūrybingai apibūdinti bei vertinti muziką, labai svarbu klasėje sukurti jaukią kūrybišką atmosferą, pagrįstą pasitikėjimu, savitarpio supratimu, noru bendradarbiauti.. Ieškodamas būdų, kaip aktyvinti muzikos klausymosi procesą muzikos pamokoje, mokytojas turėtų vadovautis meniškumo bei estetinio skonio formavimo principais.

3.5. Informacinės komunikacinės technologijos muzikiniame ugdyme

Informacinės komunikacinės technologijos (IKT) muzikiniame ugdyme atveria naujų galimybių. Muzikos pamokoje IKT galima naudoti keliais aspektais:

- 1) informacijos paieškai;
- 2) demonstravimui;
- 3) savo kūrybos publikavimui ir diskusijoms;
- 4) įvairių užduočių atlikimui naudojant kompiuterines mokymo priemones (KMP).

Muzikos pamokose prasmingiausia naudoti KMP. Jų pagalba ugdymo procesas tampa aktyvus ir sudaro lanksčias galimybes individualizuoti užduotis. Yra kelios muzikos KMP rūšys: muzikos kūrimo iš paruoštų pavyzdžių (*sample*), (pvz., *Music Maker*, *The EJay*, *Frooty Loops*, *Groovy Music* ir kt.), natų rašymo (pvz., *Sibelius*, *Finale*, *Maestro* ir kt. Šias priemones galima naudoti ir kūrybos užduotims, mokiniams, kurie pažįsta natas)), klausos lavinimo ir muzikos teorijos pagrindų pažinimo (pvz., *Auralia*, *Musition*, *Groovy Music*, *The Dums* ir kt.).

Internetas – bene svarbiausias informacijos šaltinis šių dienų mokytojui. Čia galima rasti ir įsigyti natų, fonogramų, vaizdo ir garso įrašų, karaokė dokumentų, nuotraukų, informacijos apie kompozitorius ir atlikėjus, koncertų salių repertuarus ir kt. Jei mokiniams duodama užduotis surasti informacijos internete, mokytojas turi nurodyti pagrindinius internetinius adresus. Jei tokia užduotis duodama pamokos metu – nustatomas informacijos paieškai skirtas laikas ir nurodomi pagrindiniai internetiniai adresai. Jei mokiniams užduodama parengti tiriamąjį darbą ir jį pateikti surinktą kompiuteriu, mokytojas turi paaiškinti mokiniams raštvedybos taisykles, nurodyti, kokios apimties turi būti tekstas, kiek iliustracijų ir pan.

Mokytojo darbą efektyvina IKT panaudojimas demonstravimui (pateikčių, vaizdo medžiagos, partitūrų, paveikslų ir pan.). Kai mokytojas, pristatydamas naują medžiagą pamokoje, svarbiausius teiginius demonstruoja ekrane, skirtingo mokymosi stiliaus mokiniai tokią informaciją įsimesna geriau. Jei mokiniams duodama užduotis parengti pristatymą, mokytojas turi pasiūlyti ne tik temą, bet ir parengti aiškius reikalavimus ir instrukcijas pateikties formai bei turiniui.

Pagrindinės mokyklos mokinius verta supažindinti su galimybėmis talpinti savo kūryba internete ir diskutuoti apie kitų kūrėjų darbus – tai įvairios bendravimo ir saviraiškos svetainės: *YouTube, Soulseek, Frype, One* ir pan. Mokiniam galima duoti užduotį parašyti atsiliepimą apie pasiringtą ar mėgstamą kūrinį svetainės svečių knygoje. Tokia užduotis padėtų mokiniams koncentruotai ir tiksliai vartojant sąvokas apibūdinti muzikos kūrinį, plėstų jų muzikiniu interesus.

Muzikos pamokose kompiuterinę techniką galima naudoti klasės pasirodymų fiksavimui ir užfiksuotos medžiagos perklausoms ar peržiūroms. Tokia savo veiklos analizė padės mokiniams greičiau tobulėti. Taip pat mokiniai gali mokytis įkelti muziką į skirtingas informacijos laikmenas, kai jiems užduodama parengti savo mėgstamos muzikos rinkinį, savo kūrybos įrašą, sukurti ir įrašyti vaizdo klipą muzikos kūriniui ir pan.

Daugiau informacijos apie IKT taikymo muzikinio ugdymo procese galimybes, pamokų aprašus galima rasti :

Muzika. Informacinių komunikacinių technologijų taikymo ugdymo procese galimybės / Rekomendacijos mokytojui. P.p. 177 – 186. Vilnius: ŠAC, 2005

Rekomendacijas galima rasti internetiniu adresu: <http://www.pedagogika.lt/index.php?-1469555137>

3.5.1. Kompiuterinė įranga muzikos kabinete

Muzikos kabinete turėtų būti mokytojo kompiuteris su Multimedia projektoriumi arba interaktyvia lenta ir interneto prieiga. Būtų gerai, kad kompiuteris turėtų MIDI klaviatūrą ir muzikos mokymui ir mokymuisi tinkamos programinės įrangos. Būtų gerai, jei kabinete būtų 4-10 mokinių kompiuterių su MIDI klaviatūromis ir kita įranga (ausinės, garso kolonėlės, programinė įranga ir pan.). Organizuojant klasės darbą vertėtų diferencijuoti užduotis – kompiuterinių užduočių nereiktų atlikti visai klasei vienu metu. Taip būtų išspręsta kompiuterių trūkumo problema. Prie vieno kompiuterio gali dirbti du mokiniai. Jei norima, kad dirbtų visa klasė – reikėtų tartis su Informacinių technologijų mokytoju ir pasinaudoti jo kabinetu.

Jei muzikos pamokose naudojama IKT, tokias pamokas būtina ypač kruopščiai suplanuoti – jei nebus neparuošta labai konkrečių ir laike ribotų užduočių, mokiniai kompiuterius gali naudoti ne mokymosi tikslais.

4. Vertinimas

Muzikos mokytojams kyla problemų vertinant skirtingo lygio prigimtinus mokinių meninius gebėjimus. Ypač problematiška vertinimo požiūriu yra meninės raiškos sritis. Dažnai puikiais pažymiais vertinami mokiniai, kurie, nors mokydamiesi dėjo mažiau pastangų, dėka savo gabumų padainavo, pagrojo kokybiškiau, nei kiti. Todėl labai svarbu sukurti patikimą, į mokinių asmeninio tobulėjimo stebėjimą ir palaikymą orientuotą vertinimo sistemą – sukurti metodiką, diagnostinių užduočių, ir, kas ypač svarbu, mokinių raiškos vertinimo kriterijų pavyzdžių. Parengus patikimus raiškos vertinimo kriterijus, formalizuotas vertinimas taps pagrįstas ir objektyvus.

Muzikinio ugdymo procese labai svarbu diferencijuoti reikalavimus, atsižvelgiant į mokinių individualias savybes, skatinti mokinius siekti raiškos kokybės, o ne kiekybės, t.y. svarbiau mokinius mokyti dainuoti paprastus kūrinius, bet išraiškingai, taisyklingai, parodant interpretatoriaus nuovoką. Vertinant mokinių pasiekimus muzikinės raiškos srityje svarbu atsižvelgti į du dalykus: į gebėjimą bendradarbiauti, susiklaudyti, tobulėti mokantis iš pajėgesnių mokinių ir į mokinių individualią pažangą. Dainavimas šalia aukštesnius gebėjimus turinčio mokinio spartina silpnesnio mokinio vokalinės klausos lavėjimą, ugdo gebėjimą įsiklaudyti ir susiderinti – vertinant, šį procesą atkreipiamas dėmesys būtent į gebėjimą bendradarbiauti o vokaliniai gebėjimai nevertinami. Diagnozuojant vokaliųjų gebėjimų raidą mokytojui svarbu žinoti kiekvieno mokinio galimybes (jas įvertinant mokslo metų pradžioje) ir atsiskaitymui paskirti jo balso ypatumus atitinkančią dainą, kad mokinys suprastų ir pajautų, kad jis gali būti įvertintas taip pat puikiai, kaip ir gerus prigimtinus duomenis turinys mokiniai. Tokiu būdu mokiniai įpras adekvačiai vertinti savo gebėjimus, išmoks kontroliuoti ir stebėti savo asmeninę pažangą, taip pat iš anksto žinodamas vertinimo kriterijus prisiims atsakomybę už savo mokymosi kokybę. Taigi, diferencijavimas reiškiasi tinkamo repertuaro parinkimu o taip pat vertinimo kriterijų parinkimu.

Muzikinio ugdymo procese mokytojams svarbu išmokti taikyti formuojamojo (pažangą skatinančio) vertinimo metodiką. Pasakius mokiniui žodinį jo veiklos įvertinimą su komentaru, ką ir kaip jam reiktų pataisyti, kur pasistengti, padėsime jam siekti pažangos. Muzikos pamokose reiktų vengti dažnai naudoti formalųjį vertinimą. Pažymiai turėtų būti suminiai – susidėti iš atliktų užduočių skirtingoms veiklos sritims apibendrinto įvertinimo.

2008 m. Muzikos bendroji programa orientuoja į kompetencijų ugdymą. Kadangi muzikos pamokos yra kompleksinio pobūdžio, iškyla laiko išsamiam vertinimui problema. Mokinio pasiektą kompetencijos lygį galėtume pamatyti, jei planuojant mokymosi ciklus būtų numatyta dominuojanti veiklos sritis, kurią ir vertintume. Kiekviename cikle turėtų dominuoti vis kita veiklos sritis. Tokiu būdu metinis įvertinimas apibendrintų mokinio muzikinę kompetenciją.

Mokinių pasiekimų lygiui diagnozuoti reikia turėti tinkamus vertinimo įrankius. Siekiant diagnozuoti mokinių pasiekimus, reikia remtis bendrosiomis programomis ir savo darbo metodų analize. Negalima taikyti pamokose neišbandytų vertinimo būdų. Vertinant mokinių muzikinio ugdymo pasiekimus siūloma atsisakyti žinių atkartojimo užduočių lygmes pereinant prie taikymo užduočių. Pateikiamas diagnostinės vertinimo užduoties 5-6 klasių koncentrai pavyzdys. Tikroji kompetencijos diagnozė įmanoma tik tuomet, kai mokinys atlieka diagnostines užduotis iš visų veiklos sričių.

4.1. Diagnostinės užduoties 5-6- klasėms pavyzdys. Muzikos klausymasis ir partitūros analizė

Užduoties ryšys su bendrąja programa. Užduotis skiriama muzikos suvokimo, apibūdinimo ir vertinimo veiklos srities pasiekimų šeštoje klasėje diagnozavimui.

Nuostatos	Gebėjimai	Žinios ir supratimas / Turinio apimtis: muzikos kalba
Tolerantiškai reikšti savo nuomonę.	2.1. Išgirsti ir įvardyti muzikos kūrinio stiliistiką bei nurodytas muzikos kalbos priemones.	2.1.2. Iš klausos nustatyti kūrinio dermę, faktūrą, formą, atlikėjų sudėtį. Nustatyti natų tekste ir paaiškinti dermę, gamos laipsnius, alteracijos ženklus.

Diagnostinio vertinimo užduotis. Užduotis sudaryta iš dviejų dalių:

- 1) muzikos kalbos elementų atpažinimas klausomame kūrinio fragmente;
- 2) muzikos kalbos elementų atpažinimas natų tekste.

Pirmoji užduoties dalis atskleidžia mokinių gebėjimą atpažinti muzikos kalbos elementus klausomame kūrinio fragmente. Mokytojas parenka muzikos kūrinio fragmentą iš klausyto pamokų metu repertuaro. Parenkamas toks fragmentas, kad mokinys galėtų rasti tikslų atsakymą jam pateiktoje pasirenkamų atsakymų lentelėje (pavyzdžiui M. K. Čiurlionio Preliudas a – moll).

Antroji užduoties dalis atskleidžia mokinių gebėjimą atpažinti muzikos kalbos elementus natų tekste. Užduočiai melodiją mokytojas pasirenka savo nuožiūra iš mokinių atliekamo repertuaro. Prieš analizuojant melodiją reikia padainuoti ar pagroti. Melodija turėtų būti charakteringos dermės bei tonacijoje su 1 ar 2

alteracijos ženklais. Melodija gali būti ir C-dur ar a - moll tonacijoje, tuomet alteracijos ženklai turėtų būti panaudoti natų tekste. Mokiniai, atlikę melodiją, analizuoja natų tekstą ir nustato dermę, tonaciją bei apibūdina alteracijos ženklus.

Užduoties atlikimo organizavimas. Užduočiai atlikti skiriama viena pamoka. Pateikus mokiniams užduotį aptariama jos atlikimo tikslas, struktūra, atlikimo taisyklės bei vertinimo tvarka. Tam skiriama apie 15 min. pamokos laiko. Užduotį mokiniai turi atlikti per 30 minučių: I d. skiriant 15 min. – fragmento trukmė 3-4 min. lentelės pildymas – 10-12 min. II d. paruošiamajam etapui (visa klasė dainuoja ar groja duotą melodiją) 5 min., analizei – 10 min.

PASTABA: *lentelę su muzikos kalbos elementų apibūdinimu mokytojas gali užpildyti tokiomis formuluotėmis, kokias naudojo pamokų metu (t.y. formuluotes galima keisti).*

SVARBU: *Prieš atliekant standarto pasiekimo diagnostiką, mokiniai muzikos pamokų metu turėtų išmėginti tokio pobūdžio užduotis. Mokytojas pagal šį pavyzdį gali konstruoti užduotis įvairiais tikslais skirtinguose mokymo etapuose, pavyzdžiui penktos klasės pabaigoje, šeštos klasės viduryje ir pan.*

Užduoties formuluotės pavyzdys. Tai užduoties modelis, kurį mokytojas gali pritaikyti 5 – 6 klasių koncentro muzikinio ugdymo praktikoje, įvairiuose etapuose.

Muzikos dalyko diagnostinio vertinimo užduotis

I dalis

Įsiklausyk į skambantį muzikos kūrinio fragmentą. Tik išklausęs kūrinį lentelėje pažymėk, kuriuos muzikos kalbos elementus kompozitorius panaudojo šiame kūrinyje. Teisingą atsakymo variantą pažymėk

<p style="text-align: center;">Dermė:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Mažoras ☐ Minoras ☐ Kintanti 	<p style="text-align: center;">Ritmas:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Tolygus, plaukiantis ritmas ☐ Taškuotas, ugingas ritmas ☐ Maršinis, žygio ritmas
<p style="text-align: center;">Tempas:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ <i>Allegro</i> ☐ <i>Lento</i> ☐ <i>Moderato</i> ☐ Kintantis 	<p style="text-align: center;">Faktūra:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Homofoninė ☐ Polifoninė ☐ Daugiasluoksne
<p style="text-align: center;">Dinamika:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Vyrauja <i>forte</i> ☐ Vyrauja <i>piano</i> ☐ Besikeičianti, nepastovi. 	<p style="text-align: center;">Melodija:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Iškilminga, pakili melodija ☐ Lyriška, plaukianti melodija ☐ Tragiška, liūdna melodija
<p style="text-align: center;">Atlikėjai:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Solo fortepijonas ☐ Solo klavesinas ☐ Solo vargonai 	

Padainuok ar pagrok šią melodiją. Atidžiai peržiūrėjęs natų tekstą nustatyk ir nurodytoje vietoje įrašyk, kokia jos dėmė, tonacija, apibūdink panaudotus alteracijos ženklus, nurodytoje vietoje išvardink ir natų tekste pabrauk pastoviuosius gamos laipsnius.

- Čia pateikiama F – dur tonacijoje užrašyta prancūzų l.d. „Broli Žakai“ melodija (E. Velička. Muzika 4 klasei. Kaunas: Šviesa, 1998, p. 31)

Tonacija: _____

Dėmė: _____

Alteracijos ženklai: _____

Pastovieji gamos laipsniai: _____

II užduoties dalies tikslaus atlikimo pavyzdys:

Tonacija: F – dur

Dėmė: mažoras

Alteracijos ženklai: prie rakto si bemolis. Bemolis pažemina natą puse tono.

Pastovieji gamos laipsniai: fa, l ado (F – dur tonacija).

5. Muzikos kalbos ir praktikos užduoties vertinimas taškais

Užduoties vertinimo aspektai	Vertinimo kriterijai	Taškų sk.	Aprašymas
1. Muzikos kalbos elementų suvokimas iš klausos	Melodija	2	Tiksliai nustatytas melodijos tipas
		0	Melodijos tipas nenustatytas
	Ritmas	2	Tiksliai nustatytas ritmo tipas
		0	Ritmo tipas nenustatytas
	Dermė	1	Tiksliai nustatyta dermė
		0	Dermė nenustatyta
	Dinamika	1	Tiksliai nustatytas dinamikos pobūdis
		0	Dinamikos pobūdis nenustatytas
	Tempas	1	Tiksliai nustatytas tempas
		0	Tempas nenustatytas
	Faktūra	2	Tiksliai nustatytas faktūros tipas
		0	Faktūros tipas nenustatytas
	Atlikėjas	1	Atlikėjas įvardintas tiksliai
		0	Atlikėjas neįvardintas
2. Muzikos kalbos elementų atpažinimas natų tekste	Dermė	1	Tiksliai nustatyta dermė
		0	Dermė nenustatyta
	Tonacija	1	Tiksliai nustatyta tonacija
		0	Tonacija nenustatyta

	Alteracijos ženklai	2	Alteracijos ženklai apibūdinti teisingai
		1	Apibūdinti ne visi aliteracijos ženklai
		0	Alteracijos ženklai neatpažinti
	Gamos laipsniai	2	Pastovieji gamos laipsniai pažymėti natose ir įvardinti
		1	Pastovieji gamos laipsniai arba pažymėti arba įvardinti / arba iš dalies teisingas atsakymas
		0	Pastovieji gamos laipsniai nenustatyti

Rezultatų pasiskirstymas pagal lygmenis

Pasiekimų lygmuo	Patenkinamas	Pagrindinis	Aukštesnysis
Surinkta taškų	6 - 0	12 - 7	17 - 13
Atitikmuo balais	5 - 0	8 - 6	10 - 9

5. PAPILDOMI ŠALTINIAI:

Girdzijauskienė R. *Vaikas, muzika, kūryba*. Vilnius, 2003

Integruota meninio ugdymo bendroji programa (projektas) ir metodinės rekomendacijos. Programa – p.p. 5-11, metodinės rekomendacijos muzikai – p.p. 34-47. Vilnius, 2007. Prieinama internetu: <http://www.pedagogika.lt/index.php?-1469555137> (žiūrėta 2009-02-11)

Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosios programos. *Muzikos bendroji programa pradiniam ugdymui*. P.p. 287-300. Vilnius, 2008. Prieinama internetu <http://www.pedagogika.lt/index.php?-469374926> (žiūrėta 2009-02-10)

Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosios programos. *Muzikos bendroji programa pagrindiniam ugdymui*. P.p. 1099-1119. Vilnius, 2008. Prieinama internetu <http://www.pedagogika.lt/index.php?-469374926> (žiūrėta 2009-02-10)

Navickienė L. *Emocinio imitavimo metodas muzikos pamokoje*. – Vilnius, 2005

Rinkevičius Z. *Mokinių muzikinis ugdymas*. – Klaipėda, 1993

Rinkevičius Z. *Muzikos pedagogika*. – Klaipėda, 1998

Šiuolaikinės meninio ugdymo koncepcijos. Meninio ugdymo teorija JAV (2000). Sudarė V. Matonis. Vilnius: Enciklopedija

Vertinimas ugdymo procese: knyga mokytojui. Vilnius, 2006

Vidurinio ugdymo bendrosios programos // pasirenkamosios menų programos ir metodinės rekomendacijos // *Kompiuterinių muzikos technologijų programa* – p.p. 136-141, metodinės rekomendacijos – p.p. 142-157. Vilnius, 2007. Prieinama internetu: <http://www.pedagogika.lt/index.php?-1469555137>

(žiūrėta 2009-02-11)

MUZIKOS MOKYTOJUI NAUDINGŲ INTERNETO SVETAINIŲ SĄRAŠAS

Informacija apie Švietimo aprūpinimo centro (www.sac.smm.lt) vykdomą projektą „*Technologijų, menų ir gamtos mokslų infrastruktūra*“ – muzikos, dailės ir meninio ugdymo kabinetų komplektų aprašai, projekte dalyvaujančių mokyklų sąrašas ir kita informacija:

<http://www.sac.smm.lt/index.php?id=26e>

Informacinių technologijų centro svetainėje (www.ipc.lt) galite rasti informacijos apie muzikiniam ugdymui skirtas mokomąsias kompiuterines priemones, jų legalaus įsigijimo sąlygas:

http://lom.emokykla.lt/public/objects_by_subjects.php?subject=24&order_by=modified&page=1

<http://lom.emokykla.lt/public/index.php>

Ugdymo plėtotės centro (www.upc.smm.lt) svetainėje galite rasti:

Muzikos Bendrąsias programas):

Pradinio ugdymo:

http://www.upc.smm.lt/ugdymas/pradinis/bp/failai/Meninis_ugdymas.pdf

Pagrindinio ugdymo:

http://www.upc.smm.lt/ugdymas/pagrindinis/bp/failai/Meninis_ugdymas.pdf

Vidurinio ugdymo:

http://www.upc.smm.lt/ugdymas/vidurinis/bp/Meninis_ugdymas_6_priedas.pdf

Metodines rekomendacijas:

Pradiniam ugdymui

<http://www.upc.smm.lt/ugdymas/pradinis/rekomendacijos/>

Pagrindiniam ugdymui

<http://www.upc.smm.lt/ugdymas/pagrindinis/rekomendacijos/>

Pradinio ir pagrindinio ugdymo ilgalaikių planų pavyzdžiai

<http://www.upc.smm.lt/ugdymas/pagrindinis/planai/>

Vidurinio ugdymo ilgalaikių planų pavyzdžiai

<http://www.upc.smm.lt/ugdymas/pagrindinis/rekomendacijos/>

Rubrikoje **Ekspertinė ir kita veikla** rasite skyrelį **Biblioteka**. **Bibliotekoje** yra sudėta Ugdymo plėtotės centro parengti leidiniai:

Pasirenkamosios menų programos ir metodinės rekomendacijos

http://www.upc.smm.lt/ekspertavimas/biblioteka/failai/Pasirenkamos_menu.pdf

IKT taikymo ugdymo procese galimybės

<http://www.upc.smm.lt/ekspertavimas/biblioteka/failai/knyga.pdf>

Mokinių pasiekimų ir pažangos vertinimo tobulinimo dorinio, meninio ir kūno kultūros ugdymo procese rekomendacijos. Projekto (2008-2010) dalyvių mokytojų patirtis

Europos struktūrinių fondų **projekto „Mokymosi krypties pasirinkimo galimybių didinimas 14-19 metų mokiniams, II etapas: gilesnis mokymosi diferencijavimas ir individualizavimas siekiant ugdymo kokybės, reikalingos šiuolaikiniam darbo pasauliui“** svetainė:

<http://galimybės.pedagogika.lt/> (informacija apie projektą, dalyvaujančių mokyklų sąrašas, naujienos, seminarai ir t.t.)

<http://galimybės.pedagogika.lt/projekto-veiklos/menai> (Meninio ugdymo turinio modernizavimo veikla)

Kiti naudingi puslapiai

Elektroninis muzikos istorijos vadovėlis

http://projektas-muzika.lmta.lt/media/vadoveliai/Vadovelis_2/Index.htm

http://projektas-muzika.lmta.lt/media/vadoveliai/Vadovelis_1/II_dalis/1.Muzika_kaip_kalba/index1.htm

Informacija apie nemokamas muzikos kompiuterines programas

<http://np.jacobshome.info/taxonomy/term/17%2B18%2B19%2B20>

Muzikos informacijos ir leidybos centras:

www.mic.lt

Lietuvos kompozitorių sąjunga:

www.lks.lt

Lietuvos muzikos atlikėjų informacijos centro svetainė:

<http://www.musicperformers.lt/>

Lietuvos nacionalinė filharmonija

<http://www.filharmonija.lt/lt/index.php/>

Lietuvos valstybinis simfoninis orkestras

www.lvso.lt

Lietuvos nacionalinis operos ir baleto teatras

www.opera.lt

Lietuvos teatro, muzikos ir kino muziejus

<http://www.ltmkm.lt/lt/titulinis.html>

Lietuvos muzikos mokytojų asociacija:

www.lmma.ku.lt

Anglų kalba

1) pagalba muzikos mokytojui: pamokų planai, mokomoji medžiaga ir t.t.

<http://www.musictechteacher.com>

2) Anglijos Bendrųjų programų (National Curriculum) svetainė <http://curriculum.qca.org.uk/>:

<http://curriculum.qca.org.uk/key-stages-1-and-2/subjects/music/keystage1/index.aspx> (pradinės mokyklos muzikos bendroji programa)

<http://curriculum.qca.org.uk/key-stages-3-and-4/subjects/key-stage-3/music/index.aspx> (pagrindinės mokyklos muzikos bendroji programa)

3) Anglijos vidurinės mokyklos baigimo egzamino Kūryba ir medijos (Creative and Media) aprašas:

<http://www.skillset.org/qualifications/diploma/>

4) straipsnis apie muzikos vertinimą:

<http://nces.ed.gov/nationsreportcard/pdf/main1997/1999486c.pdf>

5) JAV Kenedžio centro palaikoma metodinių resursu meniniam ugdymui internetinė svetainė ARTSEGE:

<http://artsedge.kennedy-center.org/>

Svetainė muzikos ugdytojams:

<http://musiced.about.com/>

Muzikos mokykla *on-line*:

<http://www.childrensmusicworkshop.com/>

Muzikos mokymo ištekliai:

<http://www.edgate.com/musichall/design/>

JAV muzikos mokytojų asociacijos svetainė (MENC):

<http://www.menc.org/>

Įdomu:

http://kindermusik.lt/index.php/teach/teach/music_teachers/

Didžiausia lietuviška melomanų bendruomenė:

www.music.lt

Straipsnis apie muzikinio ugdymo svarbą žmogaus vystimuisi:

<http://www.essortment.com/importance-music-education-60670.html>

Naudinga informacija:

<http://www.essortment.com/>

„Programa rytojaus muzikos mokykloms“ (kompiuterinė muzikinio ugdymo programa):

<http://www.midimaster.de/indexe.htm>

Reikšminiai žodžiai paieškai internete: *music education, music education resources, music teacher, music evaluation*